

Bezpečnostní rizika ve vzdělávacích institucích

Security Risks in Educational Institutions

Ladislav Gbelec

Bakalářská práce
2014

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta aplikované informatiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta aplikované informatiky
akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Ladislav Gbelec**
Osobní číslo: **A11012**
Studijní program: **B3902 Inženýrská informatika**
Studijní obor: **Bezpečnostní technologie, systémy a management**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Bezpečnostní rizika ve vzdělávacích institucích**

Zásady pro vypracování:

1. Zpracujte rešerši literatury a pramenů, které souvisí s bezpečnostními riziky ve vzdělávacích institucích.
2. V rámci východiskové hypotézy vymezte zkoumaný problém (fenomenologie, etiologie), včetně právních aspektů a historických souvislostí.
3. Analyzujte rozdílná specifika bezpečnostních rizik v institucích vzdělávacího systému České republiky (základní, střední, vysoká škola) a projevy delikventního a kriminálního jednání.
4. Analyzujte příčiny jednání, které vedou k delikventním a kriminálním projevům ve vzdělávacích institucích, vymezte způsoby předcházení (prevence).
5. Proveďte komparaci postupů při řešení bezpečnostních rizik ve vzdělávacích institucích v České republice a v zahraničí.
6. Proveďte vyhodnocení bezpečnostních rizik z dostupných statistických údajů, v souladu s analytickými výstupy se pokuste prezentovat vlastní návrhy, využitelné v praxi, získané údaje zpracujte pomocí statistických metod do tabulek a grafů.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

1. BRABEC, František. *Bezpečnost pro firmu, úřad, občana*. Praha: Public History, 2001, 400 s. ISBN 80-864-4504-6.
2. ČÍRTKOVÁ, Ludmila a Petra VITOUŠOVÁ. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. Praha: Grada, 2007, 191 s. ISBN 978-802-4720-142.
3. DOLEJŠ, Martin. *Efektivní včasná diagnostika rizikového chování u adolescentů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010, 189 pages. ISBN 978-802-4426-426.
4. KUČHTA, Josef a Helena VÁLKOVÁ. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C.H. Beck, 2005, xxiv, 544 s. ISBN-717-9813-4.
5. MATOUŠEK, Oldřich a Andrea KROFTOVÁ. *Mládež a delikvence*. Praha: Portál, 2003, 340 s. ISBN 80-717-8771-X.
6. NAKONEČNÝ, M., *Psychologie osobnosti*, Praha: ACADEMIA, 1998. ISBN 80-200-0628-1

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Mgr. Stanislav Zelinka

Ústav bezpečnostního inženýrství

Datum zadání bakalářské práce:

7. března 2014

Termín odevzdání bakalářské práce:

10. června 2014

Ve Zlíně dne 7. března 2014

prof. Ing. Vladimír Vašek, CSc.
děkan

doc. Mgr. Milan Adámek, Ph.D.
ředitel ústavu

ABSTRAKT

V úvodu bakalářské práce seznamuji čtenáře s krátkou historií a aktuálním stavem vzdělávacího systému v České republice. Bezpečnostní rizika jsem rozdělil na rizika, která souvisejí s nevhodným chováním, úrazy, mimořádnými událostmi a krizovými stavy. U rizik nevhodného chování rozebírám příčiny delikventního a kriminálního chování ze společenského, výchovného, psychologického i právního hlediska. V práci rovněž uvádím preventivní opatření, která vedou ke snížení trestné činnosti. V části práce, která se týká úrazů, pojednávám o druhu rizik úrazů a o prevenci, jež má riziko úrazů minimalizovat. V bakalářské práci nechybí kapitola, která pojednává o komparaci postupů bezpečnostních rizik u nás a v zahraničí. Součástí práce je i statistické vyhodnocení trestné činnosti a úrazů. V závěru práce analyzuji bezpečnostní aktivity státních a soukromých objektů a uvádím vlastní návrhy k řešení bezpečnostních rizik ve vzdělávacích institucích.

Klíčová slova: vzdělávací systém, škola, děti, mladiství, delikvence, kriminalita, trestní zákoník, úrazy, mimořádná událost, krizový stav, prevence.

ABSTRACT

The introduction of the thesis introduces the short history and actual state of the education system in the Czech Republic to reader. I divided security risks to the risks associated with inappropriate behavior, accidents, emergencies and crisis situations. At the risks of inappropriate behavior I analyze the causes of delinquent and criminal behavior from a social, educational, psychological and legal aspects. In this work I also present preventive measures that lead to a reduction in criminal activity. In next part of work, which is related to injuries, I deal the type of injury risks and prevention, which is to minimize the risk of accidents. In the bachelor thesis do not miss chapter, which deals with the comparison of methods of security risks in the country and abroad. The work also includes statistical evaluation of crime and accidents. In conclusion I analyze the security activities of public and private objects and I mention my own proposals to address of security risks in educational institutions.

Keywords: educational system, school, children, adolescents, delinquency, criminality, criminal code, injuries, extraordinary event, state of crisis, preventiv.

Poděkování, motto

Chtěl bych poděkovat vedoucímu mé bakalářské práce PhDr. Mgr. Stanislavu Zelinkovi za odborné konzultace a poskytování odborných i praktických rad. V neposlední řadě bych mu chtěl poděkovat za strávený čas, který vynaložil k vedení mé práce.

„Škola je chrámem výchovy, a proto nejvíce nezbedností natropí děti ve škole.“

Mark Twain

„Je lépe být opovrhován pro nadbytečné úzkostné obavy, než zničen kvůli přílišné důvěře v bezpečí.“

Edmund Burke

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty aplikované informatiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně

.....
podpis diplomanta

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 HISTORICKÝ VÝVOJ VZDĚLÁVACÍCH INSTITUCÍ NA NAŠEM ÚZEMÍ	12
1.1 HISTORIE ČESKÉHO ŠKOLSTVÍ DO KONCE 20. STOLETÍ.....	12
1.2 SOUČASNÝ VZDĚLÁVACÍ SYSTÉM V ČESKÉ REPUBLICE	12
1.2.1 Primární vzdělávání	13
1.2.2 Sekundární vzdělávání	13
1.2.3 Terciární vzdělávání.....	14
2 MASLOWOVA PYRAMIDA POTŘEB	16
3 BEZPEČNOSTNÍ RIZIKA SOUVISEJÍCÍ S NEVHODNÝM CHOVÁNÍM	18
3.1 SOCIÁLNÍ NORMY	18
3.1.1 Popisné normy.....	18
3.1.2 Příkazující normy	18
3.2 SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÉ JEVY	18
3.3 RIZIKOVÉ CHOVÁNÍ	19
3.3.1 Rozdělení kriminality.....	20
3.3.1.1 Násilná kriminalita.....	21
3.3.1.2 Mravnostní kriminalita	21
3.3.1.3 Majetková kriminalita.....	21
3.3.1.4 Ostatní kriminalita	21
3.3.1.5 Zbývající kriminalita.....	22
3.3.1.6 Hospodářská kriminalita.....	22
4 RIZIKA SPOJENÁ S NEVHODNÝM CHOVÁNÍM ŽÁKŮ A STUDENTŮ V INSTITUCÍCH VZDĚLÁVACÍHO SYSTÉMU ČR	24
4.1 NEVHODNÉ CHOVÁNÍ NA ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH.....	24
4.1.1 Školní řád ZŠ.....	25
4.1.1.1 Výchovní opatření podle školního řádu ZŠ	25
4.1.1.2 Hodnocení chování podle školního řádu ZŠ.....	25
4.1.2 Trestní opatření pro děti	26
4.1.2.1 Dohled probačního úředníka.....	27
4.1.2.2 Střediska výchovné péče.....	27
4.1.2.3 Ochranná výchova	27
4.1.3 Abnormální chování dětí na ZŠ	27
4.1.3.1 Šikana.....	28
4.2 NEOPRÁVNĚNÉ JEDNÁNÍ NA STŘEDNÍCH ŠKOLÁCH	29
4.2.1 Trestní opatření pro mladistvé	29
4.2.1.1 Výchovní opatření.....	29
4.2.1.2 Ochranná opatření.....	30
4.2.1.3 Trestní opatření	30
4.2.2 Abnormální chování a provinění studentů SŠ.....	30
4.2.2.1 Kyberšikana	31

4.3	NEVHODNÉ CHOVÁNÍ NA VYSOKÝCH ŠKOLÁCH.....	32
4.3.1	Trestní opatření pro studenty VŠ	32
4.3.2	Disciplinární přestupky a trestné činy studentů VŠ	33
4.3.2.1	Plagiátorství	33
4.3.2.2	Sexting	33
4.3.2.3	Kybergrooming	33
4.3.2.4	Stalking a kyberstalking.....	34
5	KRIMINALITA PÁCHANÁ NA MLÁDEŽI.....	35
5.1	FENOMENOLOGIE KRIMINALITY PÁCHANÉ NA MLÁDEŽI	35
6	PŘÍČINY DELIKVENTNÍHO A KRIMINÁLNÍHO JEDNÁNÍ VE VZDĚLÁVACÍCH INSTITUCÍCH	37
6.1	NEVHODNÉ SOCIÁLNÍ PROSTŘEDÍ	37
6.2	PROBLÉMOVÉ CHOVÁNÍ BĚHEM DOSPÍVÁNÍ.....	37
6.2.1	Vrstevnícké party	37
6.3	ŠKOLNÍ PROSTŘEDÍ.....	37
6.4	ZÁVISLOST NA NÁVYKOVÝCH LÁTKÁCH	38
6.5	PSYCHICKÉ A VÝVOJOVÉ PORUCHY, PORUCHY OSOBNOSTI.....	38
6.6	VLIV MÉDIÍ.....	38
7	RIZIKA ÚRAZŮ	40
7.1	DRUHY RIZIK ÚRAZŮ	40
7.1.1	Mechanická rizika	40
7.1.2	Elektrická rizika	40
7.1.3	Tepelná rizika.....	41
7.1.4	Rizika vytvářená látkami a materiály.....	41
7.1.5	Rizika vytvářená hlukem.....	41
7.1.6	Rizika vytvářená zanedbáním ergonomických zásad	41
7.1.7	Rizika z nepříznivých povětrnostních vlivů.....	41
7.1.8	Rizika vytvářená zvířaty	41
7.2	STUPNICE ZÁVAŽNOSTI ÚRAZŮ.....	42
7.3	KNIHA ÚRAZŮ	42
8	RIZIKA MIMOŘÁDNÝCH UDÁLOSTÍ A KRIZOVÝCH STAVŮ	43
8.1	MIMOŘÁDNÁ UDÁLOST	43
8.2	KRIZOVÝ STAV	43
8.2.1	Typy krizových situací	43
II	PRAKTICKÁ ČÁST	45
9	ETNICKÝ PŮVOD JAKO PŘÍČINA DELIKVENTNÍHO JEDNÁNÍ	46
9.1	DELIKVENCE A ETNICKÝ PŮVOD, RASA A ETNICKÁ SKUPINA	46
9.1.1	Romové jako etnický odlišná skupina.....	46
9.1.2	Profil mladistvého Roma s delikventním chováním	47
10	PREVENCE	48
10.1	PREVENCE DELIKVENTNÍHO A KRIMINÁLNÍHO JEDNÁNÍ.....	48
10.1.1	Sociální prevence	48
10.1.1.1	Předškolní programy pro děti.....	48
10.1.1.2	Programy určené rodičům	49

10.1.1.3	Programy vázané na školu	49
10.1.1.4	Vrstevnické programy	50
10.1.1.5	Programy podporující pracovní uplatnění.....	50
10.1.1.6	Komunitní programy	50
10.1.2	Situační prevence	50
10.1.3	Viktimologická prevence	50
10.2	PREVENCE ÚRAZŮ	51
10.2.1	Prevence úrazů v hodinách tělesné výchovy.....	51
10.2.2	Prevence úrazů o přestávkách	52
10.2.3	Prevence jiných úrazů	52
10.3	PREVENCE PŘED MIMOŘÁDNÝMI UDÁLOSTMI A KRIZOVÝMI STAVY.....	52
11	KOMPARACE POSTUPŮ ŘEŠENÍ BEZPEČNOSTNÍCH RIZIK VE VZDĚLÁVACÍCH INSTITUCÍCH V ČR A V ZAHRANIČÍ	54
11.1	SPOLUPRÁCE ŠKOLY A OSTATNÍCH SUBJEKTŮ	54
11.2	DOMÁCÍ VZDĚLÁVÁNÍ V USA	55
11.3	ZABEZPEČENÍ VZDĚLÁVACÍCH INSTITUCÍ V ČR.....	55
11.4	ZABEZPEČENÍ VZDĚLÁVACÍCH INSTITUCÍ V ZAHRANIČÍ.....	55
12	STATISTICKÉ VYHODNOCENÍ DOSTUPNÝCH ÚDAJŮ	57
13	BEZPEČNOSTNÍ AKTIVITY STÁTNÍCH A SOUKROMÝCH OBJEKTŮ	67
13.1	POSTAVENÍ POLICIE ČR V SYSTÉMU BEZPEČNOSTI A PREVENCE	67
13.2	POSTAVENÍ OBECNÍ POLICIE V SYSTÉMU BEZPEČNOSTI A PREVENCE	68
13.3	POSTAVENÍ SBS V SYSTÉMU BEZPEČNOSTI A PREVENCE.....	69
13.3.1	Vymezení oprávnění SBS	70
14	VLASTNÍ NÁVRHY K ŘEŠENÍ BEZPEČNOSTNÍCH RIZIK.....	71
	ZÁVĚR	74
	ZÁVĚR V ANGLIČTINĚ.....	76
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	78
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	82
	SEZNAM OBRÁZKŮ	84
	SEZNAM TABULEK.....	85
	SEZNAM GRAFŮ	86
	SEZNAM PŘÍLOH.....	87

ÚVOD

Vzdělávání existuje po většinu času lidské existence. Už od nepaměti předávali rodiče svým dětem znalosti a učili je různým dovednostem a principům. V roce 1088 byla založena Universita di Bologna v Itálii. Přes 60 let byla jedinou univerzitou na světě. V dnešní době však na celém světě existují stovky univerzit, tisíce středních škol a desetitisíce škol základních. V každé zemi mají vzdělávací systém jiný a přizpůsobený národním zvykům a tradicím, ale každá škola má něco společného – jedná se o místo, které je určeno k učení.

Pro některé lidi je škola samozřejmostí a nepostradatelnou součástí běžného života. V rozvojovém světě však lidé trpí nedostupností vzdělání. Nedostupnost vzdělání souvisí hlavně s chudobou. V rozvojových zemích zaznamenávají rychlý nárůst populace, ale kapacita škol a jejich vybavení však neodpovídá počtu obyvatel, což vede k přeplněným třídám a rušení výuky. V jiných zemích mají dostatek škol, avšak rodiče si nemohou dovolit platit za školné, učebnice, uniformy a dopravu, a tak jejich děti prostě nemohou chodit do škol. Některé děti v Africe, Asii a Latinské Americe musí denně pracovat, a tak na školu nemají čas. V jiných zemích trpí nedostatkem učitelů, a tak se může stát, že učitel má v jedné třídě i 100 dětí.

V České republice však problémy s nedostatkem vzdělávacích institucí a učitelů nemáme, a tak děti pravidelně chodí do školy. Rodiče ráno pošlou dítě do školy a věří, že se jim po několika hodinách vrátí v pořádku domů. V každé škole, každý den a každou hodinu jsou žáci i učitelé vystaveni určitým rizikům. Rizika mohou být předvídatelná a nepředvídatelná. Ve své bakalářské práci se věnuji předvídatelným rizikům, neboť u nepředvídatelných rizik je velmi malá pravděpodobnost, že nastanou. Velké a závažné riziko představuje nevhodné chování. Žáci ve škole kradou, ubližují si, porušují zákony atd. Takoví problémoví žáci představují pro ostatní riziko. Cílem mé práce je na taková rizika upozornit a navrhnout vhodná opatření, která by tato rizika eliminovala nebo alespoň minimalizovala.

Lidem ve škole se však může něco stát i bez zavinění druhou osobou. Často si děti přivodí různá poranění. Někdy se jedná o maličkosti, v jiných případech je však ohrožen život. K vážné újmě může člověk přijít i při mimořádných událostech. Proto ve své práci zmiňuji preventivní opatření, která snižují počet úrazů, jež vzniknou při neopatrnosti, ale také při mimořádných událostech.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 HISTORICKÝ VÝVOJ VZDĚLÁVACÍCH INSTITUCÍ NA NAŠEM ÚZEMÍ

1.1 Historie českého školství do konce 20. století

V roce 863 přišli na naše území bratři Konstantin (Cyril) a Metoděj. Bratři ze Soluně vytvořili první katechumenické školy, ve kterých roli učitelů zastávali kněží.

Téměř o 500 let později, v roce 1348, vzniklo na našem území první vysoké učení, jež bylo zároveň prvním na území střední Evropy. Vysoké učení bylo součástí univerzity, kterou založil tehdejší panovník Karel IV. Univerzita byla pojmenována po Karlovi a dodnes nese jméno Karlova univerzita.

V 18. století se školních záležitostí poprvé ujal stát, který zavedl všeobecné vzdělávací povinnosti. V této době byly vytvořeny nové typy škol, které se staly základem pro dnešní třístupňovou školní soustavu. V roce 1869 byl vydán zákon, jímž se zavedly osmileté školy obecné i městské, zřídily se učitelské ústavy pro vzdělání učitelů a zavedla se povinná školní docházka v délce trvání 8 let.

V období po II. světové válce byla ekonomická situace velmi zlá, a tak se musela vytvořit jednotná školská soustava. Zákonem č. 100/1946 Sb. byly založeny pedagogické fakulty, které měly sloužit pro vzdělávání nových učitelů. O dva roky později vyšel zákon č. 95/1948 Sb., jenž umožňoval všem dětem bez výjimky jednotné vzdělání a výchovu. Do školské soustavy se zahrnuły mateřské školy, národní školy, školy tří stupňů a školy pro děti vyžadující speciální péči. V roce 1953 došlo ke spojení Ministerstva školství a osvěty s Ministerstvem vysokých škol ve společné Ministerstvo školství.

Od rozdělení České a Slovenské republiky v roce 1993 vykonávají samosprávu školství obce a školské úřady. [5] [6] [26]

1.2 Současný vzdělávací systém v České republice

Vychází ze školského zákona č. 561/2004 Sb., jenž byl aktualizován zákonem č. 472/2011 Sb. Vzdělávací systém se dělí na primární, sekundární a terciární úroveň vzdělávání. Vysoké školy mají vlastní zákon o vysokých školách č. 111/1998 Sb. [31] [32] [35]

1.2.1 Primární vzdělávání

Podle školského zákona č. 561/2004 Sb. do primární úrovně vzdělávání patří předškolní vzdělávání v mateřských školách a základní vzdělávání ve školách základních.

Předškolní vzdělávání je zpravidla organizováno pro děti ve věku od 3 do 6 let. V § 33 až 35 školského zákona se uvádí, že předškolní vzdělávání podporuje rozvoj osobnosti dítěte a podílí se na jeho zdravém, citovém, rozumovém i tělesném vývoji. Během předškolního vzdělávání si děti osvojí základní pravidla chování, seznámí se se základními životními hodnotami i mezilidskými vztahy.

Základní vzdělávání je definováno v § 36 až 56 školského zákona. Zpravidla povinně organizováno pro děti ve věku 6 až 14 let. Školní docházka je povinná po dobu devíti školních let, maximálně však do konce školního roku, ve kterém žák dosáhne sedmnáctého roku věku. Cíl základního vzdělávání spočívá v osvojení si strategie učení. Žáci se rovněž mají naučit tvořivě myslet, řešit přiměřené problémy, spolupracovat a účinně komunikovat. [31]

1.2.2 Sekundární vzdělávání

Podle školského zákona č. 561/2004 Sb. do sekundární úrovně vzdělávání patří střední odborné školy, střední odborná učiliště, gymnázia a konzervatoře.

Střední vzdělávání je definováno v § 57 až 85 školského zákona. Cílem je rozvinut dovednosti, schopnosti a znalosti nabyté během základního vzdělávání. Studentům se má poskytnout obsahově hlubší všeobecné vzdělání nebo odborné vzdělání, které souvisí se zvoleným oborem a jeho zaměřením. Střední vzdělávání je rozděleno do 3 úrovní:

1. střední vzdělání (1-2 roky denního studia),
2. střední vzdělání s výučním listem (2-3 roky denního studia),
3. střední vzdělání s maturitní zkouškou (4 roky denního studia nebo 2 roky nástavbového studia). [31]

Vzdělávání v konzervatoři se definuje v § 86 až 91 školského zákona. Tento druh vzdělávání si klade za cíl, aby byly rozvinuty znalosti a dovednosti studenta, které nabyt během základního nebo základního uměleckého vzdělávání. Absolventi konzervatoří jsou připraveni pro výkon uměleckých a umělecko-pedagogických činností v oblasti zpěvu, hudby, tance a hudebně dramatické činnosti. Konzervatoře mají 2 stupně vzdělání:

1. střední vzdělání s maturitní zkouškou (nejdříve po 4 letech, po 6, nebo 8 letech denního studia),
2. vyšší odborné vzdělání v konzervatoři (6 nebo 8 let vzdělávacího programu). [31]

1.2.3 Terciární vzdělávání

Do oblasti terciárního vzdělávání spadají vyšší odborné školy a vysoké školy.

Vyšší odborné školy jsou definovány v § 92 až 107 školského zákona. Tyto školy jsou určeny studentům, kteří dosáhli středního vzdělání s maturitní zkouškou. Cílem vyššího odborného vzdělávání je rozvinutí a prohloubení znalostí i dovedností studenta, které nabyl studiem na střední škole. Dalším cílem je poskytnutí všeobecného odborného vzdělání, ale i praktické přípravy pro výkon obtížných činností. Studium standardně trvá 3 roky i s odbornou praxí, nebo 3,5 roku u zdravotnických oborů. Úspěšným ukončením studia získává student absolutorium a označení DiS. (diplomovaný specialista), které se uvádí za jménem. [31]

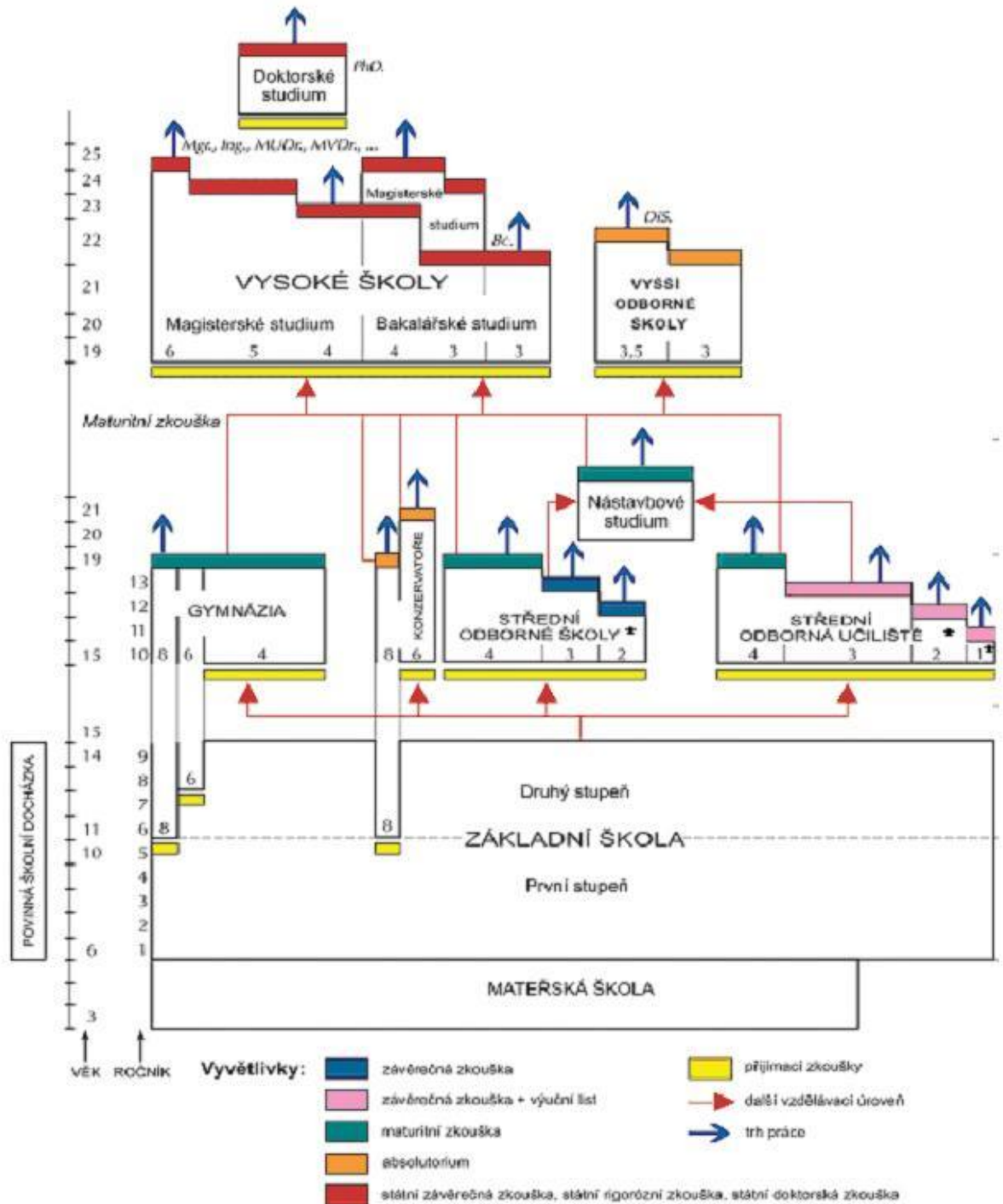
Činnost a veškerou organizaci vysokých škol upravuje zákon o vysokých školách č. 111/1998 Sb. V České republice existují vysoké školy typu univerzitního a neuniverzitního. U dělení dle právní normy se můžeme v ČR setkat s vysokými školami veřejnými, soukromými a státními. Veřejných vysokých škol existuje v ČR 26, soukromých vysokých škol 46 a státní vysoké školy jsou 2. Student vysoké školy může studovat ve studijním programu bakalářském, magisterském a doktorském.

Bakalářský studijní program se obvykle studuje 3, nebo 4 roky. Absolventům se uděluje titul Bc. (bakalář) nebo BcA. (bakalář umění), který se uvádí před jménem.

Magisterský studijní program navazuje na bakalářský a jeho standardní délka je 2 nebo 3 roky. U některých specifických oborů, jako je například lékařství nebo právo, nenavazuje na bakalářský studijní program. Absolventi získají titul Mgr. (magistr), MgA. (magistr umění), Ing. (inženýr), Ing. arch. (inženýr architekt), MUDr. (doktor medicíny), MDDr. (doktor zubního lékařství) a MVDr. (doktor veterinární medicíny), který se uvádí před jménem.

Doktorský studijní program je určen pro absolventy magisterského studia. Je zaměřen zejména na vědecké bádání, samostatnou tvůrčí činnost v oblasti výzkumu nebo vývoje, samostatnou teoretickou a tvůrčí činnost v oblasti umění. Standardní délka studia musí být

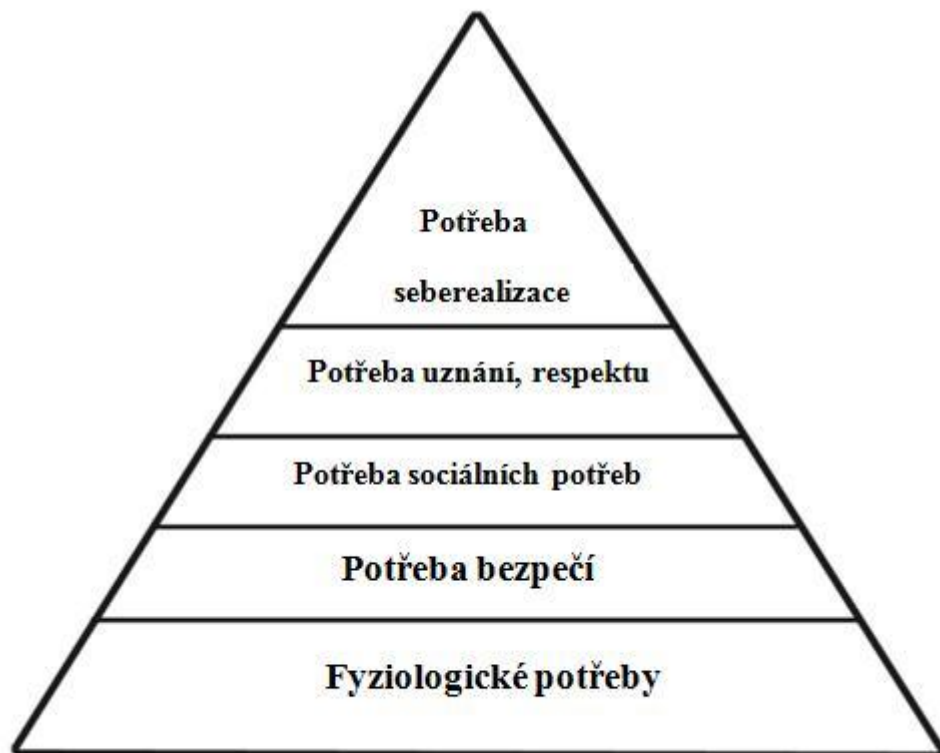
minimálně 3 roky, maximálně však 4. Absolventi získají titul Ph.D. (doktor), nebo Th.D. (doktor teologie), který se uvádí za jménem. [35]

Obr. 1. Schéma vzdělávacího systému v ČR [25]

2 MASLOWOVA PYRAMIDA POTŘEB

Jedná se o žebříček lidských potřeb, který sestavil americký psycholog Abraham Harold Maslow v roce 1943. Podle Maslowa má člověk pět základních potřeb. Každá potřeba je jinak významná a důležitá, a tak má žebříček potřeb tvar pyramidy. [16]

Obr. 2. Maslowova pyramida potřeb

- 1. Fyziologické potřeby:** Jedná se o základní potřeby lidského organismu. Tyto potřeby mají nejvyšší prioritu. Patří sem například potřeba potravy a tekutin, dýchání, spánku, sexuálního uspokojení atd. Rovnovážený stav lidského organismu, kterému nic nechybí, se odborně nazývá homeostaze. [16]
- 2. Potřeba bezpečí:** Jakmile jsou u člověka uspokojeny základní fyziologické potřeby, přichází na řadu potřeba bezpečí a jistoty. Mezi tyto potřeby patří jistota vzdělání, zaměstnání, příjmu, ochrany před zločinem, rodiny, zdraví a zajištění pomoci v případě úrazu nebo nemoci. [16] [18]

3. **Potřeba sociálních potřeb:** Má-li člověk naplněny první dvě vrstvy pyramidy, přirozeně začne toužit po citovém naplnění. Mezi tyto potřeby patří přátelství, partnerský vztah, potřeba mít rodinu a lásku. [16]
4. **Potřeba uznání, respektu a úcty:** Každý člověk cítí potřebu, aby byl za svou práci oceněn, pochválen, zkrátka aby se cítil užitečný. Pokud osoba tyto potřeby dostatečně necítí, začne mít pocity méněcennosti a nízkou sebeúctu. [16] [18]
5. **Potřeba seberealizace:** Tyto potřeby stojí na samotném vrcholu pyramidy a souvisejí s růstem osobnosti člověka. Potřeby růstu mohou být otevřené do nekonečna, záleží na každé osobnosti a na tom, jaké si člověk stanoví dlouhodobé cíle. Hodně lidí ovšem o seberealizaci nestojí a jsou motivováni pouze nižšími potřebami. [16] [18]

Z žebříčku hodnot vyplývá, že potřeby vzdělání a pocitu bezpečí jsou po základních fyziologických hodnotách těmi nejdůležitějšími. Z tohoto důvodu je nezbytné, aby se těmto potřebám důkladně věnovalo. I když mnoho dětí o tom pochybuje, tak bez patřičného vzdělání se člověk v budoucnu neobejde. Rodiče posílají své děti do školy s nadějí, že se v nich něco naučí, a že se z nich v pořádku zase vrátí domů.

3 BEZPEČNOSTNÍ RIZIKA SOUVISEJÍCÍ S NEVHODNÝM CHOVÁNÍM

V každé vzdělávací instituci mají své nezastupitelné místo žáci, studenti, učitelé a další zaměstnanci. V těchto institucích se mohou pohybovat i osoby zvenčí, jako jsou rodiče dětí, bývalí studenti apod. Všichni tito lidé by měli dodržovat určitá pravidla a normy slušného chování, aby pro ostatní nepředstavovali riziko.

3.1 Sociální normy

Kudrjavcev a jeho kolektiv (1988) vycházejí z předpokladu, že sociální norma je vzorem či modelem lidského chování, který stanovuje podmínky, formy, meze a cíle tohoto chování. Americká psychologická asociace (VandenBos, 2007) předkládá obecnou definici, ve které píše o sociálně determinovaných a dohodnutých normách, jaké chování je považováno v dané společnosti za typické (popisné normy) a jaké chování je považováno za správné (příkazující normy). Dále tato obecná definice od Americké psychologické asociace zmiňuje chování, kterému je potřeba se vyhnout, pokud je to možné. [3]

3.1.1 Popisné normy

- právní - normy trestněprávní, občanskoprávní,
  - neprávní - normy zvykové, morální, politické, náboženské, estetické, ekonomické.
- [3]

3.1.2 Příkazující normy

- proskribující - zakazující normy,
- preskribující - příkazující normy,
- opravňující - umožňující normy. [3]

3.2 Sociálně patologické jevy

Jedná se o způsob chování jedince, pro který je typické nedodržování nebo porušování sociálních norem, předpisů, etnických hodnot a zákonů. Tímto chováním se jedinec často dopouští poškozování zdraví druhých lidí a ničení prostředí, ve kterém žije. Takové jednání vede k individuálním, skupinovým nebo společenským poruchám. [12]

3.3 Rizikové chování

Pod pojmem rizikové chování rozumíme takové chování jedince nebo skupiny, které má za následek prokazatelný nárůst sociálních, zdravotních, psychologických, vývojových a fyziologických rizik pro jedince, jeho okolí i pro celou společnost. Rozsáhlá urbanizace, rychlý technický a technologický vývoj mohou být prostředníkem mezi rizikovými podněty a chováním adolescentů (jedinců ve věku mezi pubertou a dospělostí). Výzkumy, jež se touto problematikou zabývají a byly realizovány, odhalily vyšší kriminalitu ve městech, než na vesnicích, závislost adolescentů na technologiích, sníženou úctu a zvýšenou agresivitu vůči vrstevníkům i ostatním lidem.

V odborné literatuře bývá problémové chování nazýváno několika způsoby: agresivní, abnormální, sociální, antisociální, delikvence, delikventní, predelikventní, kriminální, maladaptivní, nepřizpůsobivé, návykové, rizikové. Jak je vidět, existuje mnoho termínů, kterými lze problémové chování popsat. To může mít za následek nepochopení daného problému i mezi odborníky na danou problematiku. [3]

- **Problémové chování:** Druh chování, které je sociálně definováno jako problém a je nepřijatelné vzhledem k normám pro danou společnost. Problémové chování může mít různé podoby projevující se jako drobné rušivé chování, zapomínání pomůcek, opisování, vykřikování, provokace pedagoga atd.
- **Disociální chování:** Jedná se o chování, které je společensky nepřiměřené a nepřizpůsobivé, ale nenese výrazy nenávisti. V etopedii je tento termín vnímán jako neškodné chování krátkodobého charakteru, které lze eliminovat běžnými pedagogicko-výchovnými opatřeními. Za disociální chování můžeme označit lživost různého charakteru, neposlušnost a neukázněnost, zlozvyky, vzdorovitost a negativismus.
- **Asociální chování:** Tento druh chování je charakteristický tím, že způsobuje potíže samotnému aktérovi tohoto chování a zároveň i prostředí, ve kterém se asociální chování odehrává. Hartl a Hartlová (2000) definují asociální chování jako nespolečenské chování, které neodpovídá mravním normám určité společnosti, ale ještě nedosahuje úrovně ničení společenských hodnot, jako u chování antisociálního. Za asociální chování můžeme označit egocentrické chování, záškoláctví, toulavost, sebevražedné sklony, prostituci a hlavně krádeže.

- **Predelikventní chování:** Matoušek a Kroftová (2003) uvádějí, že se jedná o druh chování, z něhož se s vyšší pravděpodobností, než u ostatních druhů chování, může vyvinout trestná činnost. Za projevy predelikventního chování můžeme označit agresivní chování vůči vrstevníkům, záškoláctví a útěky z domova.
- **Antisociální chování:** Hartl a Hartlová (Velký sociologický slovník, 2000) definují antisociální chování jako uvědomělé protispolečenské chování, které má kriminální charakter, a zároveň jako protispolečenské chování dané trestním řádem v určité společnosti. Autorská dvojice uvádí, že aktér získává něco na úkor druhých poškozujícím jednáním. Činnost aktéra je organizována tak, aby druzí lidé utrpěli škodu bez ohledu na to, zda sám aktér může být tímto chováním poškozen. Do této skupiny patří šikana, agresivita, vandalismus, kriminalita, pohlavní zneužívání, fyzické a psychické týrání a znásilnění. [3]
- **Delikvence:** Delikvencí rozumíme protispolečenské a trestné činy, ale i přestupky spáchané dětmi a osobami, které jsou zbaveny trestní odpovědnosti. Delikvence zahrnuje porušení sociálních i právních norem a poruchy v chování mládeže. [4]
- **Kriminalita:** Kriminalita bývá označována za sociálně patologický jev, jenž narušuje bezproblémový vývoj společnosti. Pro společnost je kriminalita škodlivá, neboť narušuje základní pravidla lidského soužití a dané společnosti způsobuje materiální i nemateriální škody. Lidem, kteří se stanou obětí kriminálního jednání, působí fyzickou, psychickou i společenskou újmu. Na kriminalitu lze pohlížet dvěma pohledy: **obecným pohledem** a **sociologickým pohledem**:
  - V obecném pohledu je kriminalita chápána jako souhrn činů uvedených v trestním zákoníku, které bývají popisovány z hlediska času, prostoru, rozsahu, pohybu a struktury.
  - Sociologické pojetí kriminality je širší a méně přesné. Zahrnuje nebezpečné, ohrožující, protispolečenské činy, jež jsou společností odmítané, ale které z hlediska platného práva nemusí naplňovat skutkovou podstatu trestného činu. [4] [8] [11] [20]

3.3.1 Rozdělení kriminality

Kriminalita se podle druhu spáchaného trestného činu dělí na násilnou, mravnostní, majetkovou, ostatní, zbývající a hospodářskou.

3.3.1.1 Násilná kriminalita

Násilné kriminalitě je věnována velká pozornost, neboť tato trestná činnost ohrožuje právo občanů na osobní bezpečnost. Důležitým faktorem násilné kriminality je vyvolání strachu a tím je negativně ovlivněna kvalita života. [4] [15]

3.3.1.2 Mravnostní kriminalita

Mravnostní kriminalita bývá někdy označována také jako sexuální, neboť bývá spjata s pohlavním pudem. Z hlediska kriminologického se jedná o ukájení pohlavního pudu způsoby, které jsou v rozporu s platnými společenskými a právními normami. Do této skupiny trestných činů patří znásilnění, pohlavní zneužívání, kuplířství a obchodování s lidmi s cílem pohlavního styku.

Ve školním prostředí se můžeme setkat se skupinovým znásilněním, neboť žáci se často snaží získat uznání svých spolužáků. Riziko na území školy představuje rovněž impulzivní znásilnění, při kterém pachatel využívá častého a pravidelného stýkání. Existuje také agresivní znásilnění, během kterého se pachatel snaží svou oběť fyzicky i psychicky zranit. Motivem agresivního znásilnění bývá nejčastěji pomsta za odmítnutí nebo rozchod.

Nebezpečným mravnostním trestným činem je i pohlavní zneužívání, neboť se nejvíce zaměřuje proti dětem.[15]

3.3.1.3 Majetková kriminalita

Majetkovou kriminalitu lze definovat jako útok proti cizímu majetku. Do majetkové kriminality patří krádeže, zpronevěry, podvody a poškozování cizí věci. Cílem páchaní tohoto druhu trestné činnosti bývá vidina bezpracného a rychlého obohacení. Často jsou pro tento druh trestné činnosti zneužívány a naváděny děti, neboť objasněné případy bývají pro nízký věk pachatelů odkládány. [4] [15]

3.3.1.4 Ostatní kriminalita

Do kategorie ostatní kriminality jsou zařazeny trestné činy jako výtržnictví, sprejerství, ohrožování výchovy mládeže, podávání alkoholických nápojů mládeži, nedovolená výroba a držení omamných látek, psychotropních látek a jedů, neoprávněné nakládání s osobními údaji aj. [24]

3.3.1.5 Zbývající kriminalita

Do zbývající kriminality patří nehody úmyslné i nedbalostní, ublížení na zdraví z nedbalosti (školní úraz, pracovní úraz), ohrožení pod vlivem návykové látky, opilství, sdělení nepravdivé informace, šíření poplašné zprávy, hanobení národa a rasy, podněcování k rasismu atd. [24]

3.3.1.6 Hospodářská kriminalita

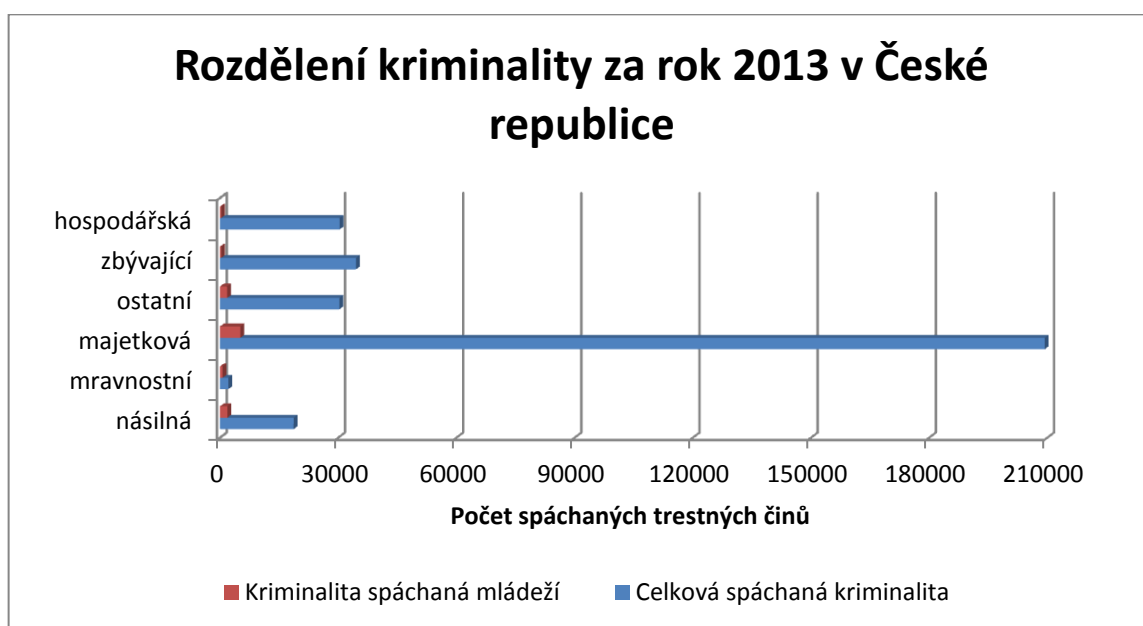
Hospodářská kriminalita je společensky nebezpečné jednání, které ohrožuje soukromé i veřejné zájmy v oblasti ekonomiky. Do hospodářské kriminality řadíme neoprávněné užívání cizí věci, poškození cizí věci, úplatkářství, porušení autorského práva aj. [4] [24]

Tab. 1 Rozdělení kriminality v ČR za rok 2013

druh	celkem	mládež
násilná	18689	1860
mravnostní	2109	634
majetková	209351	5156
ostatní	30316	1817
zbývající	34522	305
hospodářská	30376	296

Zpracováno podle údajů Policie ČR.

Graf 1. Rozdělení kriminality v ČR za rok 2013

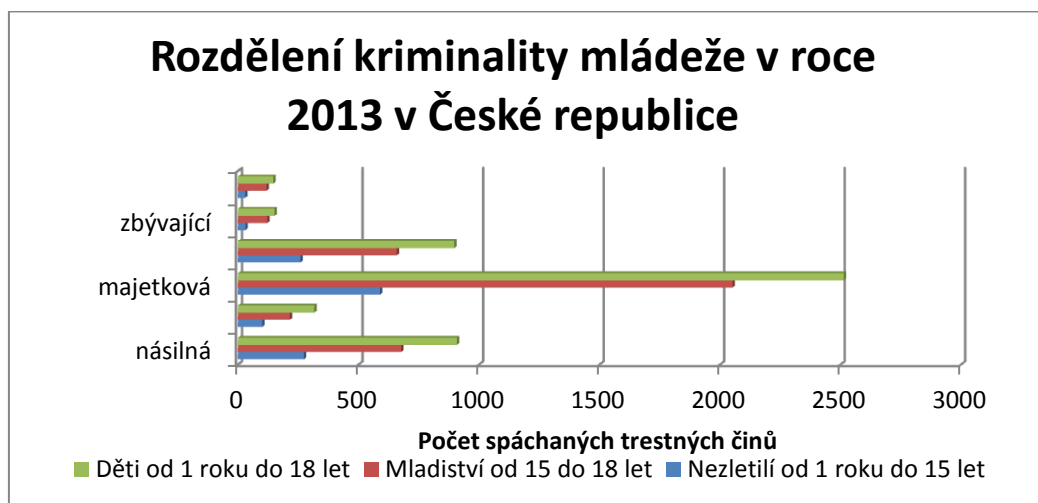
Zpracováno podle údajů Policie ČR.

Tab. 2 Rozdělení kriminality mládeže

druh	nezletilí 1-15 let	mladiství 15-18 let	děti 1-18 let
násilná	274	677	909
mravnostní	101	216	317
majetková	590	2052	2514
ostatní	260	659	898
zbývající	31	122	152
hospodářská	30	119	147

Zpracováno podle údajů Policie ČR.

Graf 2. Rozdělení kriminality mládeže v ČR za rok 2013

Zpracováno podle údajů Policie ČR.

4 RIZIKA SPOJENÁ S NEVHODNÝM CHOVÁNÍM ŽÁKŮ A STUDENTŮ V INSTITUCÍCH VZDĚLÁVACÍHO SYSTÉMU ČR

V roce 1997 provedla agentura Median průzkum u 910 mladých lidí ve věku 15-30 let a zjistilo se, že důvěru k učiteli ve škole cítilo 51% dotázaných, k rodičům 94% a 88% ke kamarádům a přátelům. Z průzkumu se dá vyvodit závěr, že škola a učitelé jsou v očích dětí i mládeže málo důvěryhodnou institucí.

Mezinárodní srovnávací studie TIMSS provedena v roce 1998 ukázala, že v České republice jsou velké rozdíly mezi různými skupinami žáků a studentů, mezi dětmi z rodin vysokoškoláků a dětmi rodičů, kteří dosáhli pouze základního vzdělání. Studie dále prokázala, že schopnost našich dětí aplikovat znalosti nabyté studiem ve škole, je v mezinárodním měřítku pod hranicí průměru. Je to způsobeno tím, že děti jsou sice vedeny ke kázni, ale současně i k závislosti na autoritě učitele, která se u problémových dětí může zvrátit v odpor k učitelské autoritě. [10]

4.1 Nevhodné chování na základních školách

Pro základní školy mohou představovat velký problém víceletá gymnázia, na která odcházejí nadanější žáci, protože v základních školách pak zůstávají děti méně nadané. Ale jedním z hlavních předpokladů dobré socializace je příležitost spolupracovat v nestejnorodém týmu, která s odchodem nadanějších dětí na gymnázia není realizovatelná. Základní školy v naší zemi nedostatečně rozvíjejí tvořivost dětí, prosociální dovednosti a občanské ctnosti, které jsou základním předpokladem pro samostatný život v demokratické společnosti. Dětem nejsou vysvětlovány principy práva, demokratické diskuze, akceptování názoru většiny, autority ve společnosti, konceptu odpovědnosti, přijatelných a nepřijatelných způsobů řešení konfliktů, asertivního obhajování vlastních zájmů, tolerance k odlišnosti, respektu k soukromí, významu a hranic svobody, rovnováhy mezi sociální spravedlností a sociálními rozdíly atd. Hlavní problém spočívá v zanedbávání praktických aplikací těchto principů na reálné životní situace. [10]

Žáci se na základní škole musí chovat podle norem a platných předpisů společnosti, ale také podle školního řádu.

4.1.1 Školní řád ZŠ

Školní řád definuje základní pravidla vzájemného soužití ve škole, prezentuje práva a povinnosti žáků, pedagogických pracovníků, dalších pracovníků školy a zákonných zástupců. Školní řád rovněž upravuje provoz a vnitřní režim školy, podmínky pro bezpečnost, ochranu zdraví žáků, ochranu žáků před diskriminací a sociálně patologickými jevy. Stanovuje pravidla pro hodnocení výsledků vzdělávání a chování žáků, a to včetně výchovných opatření.

Školní řád vychází z Úmluvy o právech dítěte, ze školského zákona č. 561/2004 Sb., vyhlášky č. 48/2005 Sb., Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělání a školního vzdělávacího programu Na cestě ke kořenům. Na přípravě a plnění školního řádu se účastní školní parlament. [30]

4.1.1.1 Výchovná opatření podle školního řádu ZŠ

Pokud žák poruší pravidla a povinnosti vyplývající ze školního řádu, pak lze dle závažnosti tohoto porušení či provinění žákovi udělit:

- napomenutí třídního učitele,
- důtku třídního učitele,
- důtku ředitele školy.

Za zvláště závažné provinění se považují hrubé slovní a úmyslné fyzické útoky žáka vůči druhým, ponižování, formy týrání, ohrožení bezpečnosti a zdraví svého i druhých ve škole, nerespektování pokynů pedagogů, které vedou k ohrožení bezpečnosti a zdraví druhých, neomluvená účast na vyučování.

Rozhodne-li se třídní učitel udělit důtku, musí své rozhodnutí neprodleně oznámit řediteli školy. Důtku ředitele školy lze udělit žákovi pouze po projednání na pedagogické radě. Každé udělení výchovného opatření se zaznamenává do dokumentace školy. [30]

4.1.1.2 Hodnocení chování podle školního řádu ZŠ

- **Stupeň 1 - velmi dobré:** Žák respektuje ustanovení školního řádu a osvojil si základní pravidla společenského chování, která dodržuje ve škole i na veřejnosti. Projevuje dobrý vztah ke všem pracovníkům školy i spolužákům. Ojediněle se může dopustit méně závažných přestupků proti školnímu řádu.

- **Stupeň 2 – uspokojivé:** Žák se dopustil závažného přestupku, nebo se dopouští opakovaně méně závažných přestupků proti ustanovení školního řádu a pravidlům společenského soužití ve škole i na veřejnosti. Mezi méně závažné přestupky patří i neplnění základních školních povinností. Žák je však přístupný výchovnému působení a snaží se své chyby napravit.
- **Stupeň 3 – neuspokojivé:** Žák se dopouští závažných přestupků proti školnímu řádu, nerespektuje pravidla společenského soužití a porušuje právní normy. Přes udělení opatření k posílení kázně pokračuje v asociálním chování a nemá snahu své chyby napravit. [30]

4.1.2 Trestní opatření pro děti

Podle § 25 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, není trestně odpovědný ten, kdo v době spáchání trestného činu nedovrší patnáctý rok svého věku. Podle trestního zákoníku rozdělujeme pachatele trestných činů dle věkové hranice:

- Osoby mladší 15 let (děti),
- Osoby ve věku 15 až 18 let (mladiství),
- Osoby do 18 let (mládež),
- Osoby starší 18 let (dospělí).

Trestným činem se podle § 13 trestního zákoníku rozumí protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný, a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně. K trestní odpovědnosti za takový čin je potřeba úmyslného zavinění, nestanoví-li zákon, že postačí zavinění z nedbalosti. Trestné činy se dělí na přečiny a zločiny. Přečiny jsou nedbalostní trestné činy a úmyslné trestné činy, na něž zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let. Zločiny jsou trestné činy, které nejsou podle trestního zákona přečiny, a jedná se o zvlášť závažné trestné činy, na něž zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let. [36]

Pachatelem trestného činu se stává osoba, která svým jednáním naplnila znaky skutkové podstaty trestného činu, jeho pokusu nebo přípravy. Pachatelem se stává i osoba, která k provedení činu využila jinou osobu, která není pro nízký věk, nepřičetnost a omyl trestně odpovědná.

Za nepřičetného se podle § 26 trestního zákoníku označuje ten, kdo v době spáchání trestného činu nemohl rozpoznat jeho protiprávnost, nebo ovládat své jednání. Za spáchaný čin během nepřičetnosti není osoba trestně odpovědná. [36]

Pokud však spáchá osoba mladší patnácti a starší dvanácti let čin, který je jinak trestný, může jí soud uložit následující opatření: dohled probačního úředníka, zařazení do terapeutického, psychologického nebo jiného vhodného výchovného programu ve středisku výchovné péče a ochrannou výchovu. [21]

4.1.2.1 Dohled probačního úředníka

Je definován v § 49 trestního zákoníku 40/2009 Sb. Tento druh opatření ukládá soudce v případě, kdy považuje za nezbytné po určitou dobu sledovat a kontrolovat chování pachatele. Pachatel je odborně veden probačním úředníkem nebo asistentem ke změně chování. Dohledem se má snížit riziko opakování trestné činnosti.

Dohled probíhá pravidelným osobním kontaktem mezi pachatelem a probačním úředníkem. Probační úředník zejména kontroluje dodržování podmínek trestu, které soudce udělil současně s dohledem. Probační úředník se snaží pachateli pomoci s řešením následků spáchaného činu. [27]

4.1.2.2 Střediska výchovné péče

Tato střediska zajišťují preventivně-výchovnou péči pro děti a mladistvé, u kterých hrozí riziko vzniku a vývoje poruch chování. Cílem výchovného programu ve středisku výchovné péče je snížení rizika, že se bude opakovat trestná činnost. [32]

4.1.2.3 Ochranná výchova

Ochrannou výchovu lze udělit dle § 22 zákona č. 218/2003 Sb., zákon o trestní odpovědnosti mládeže, v případě, pokud o dítě není náležitě postaráno a nedostatek potřebné výchovy není možné odstranit v jeho rodině. Ochrannou výchovu lze nakázat i v případě, pokud dosavadní výchova byla zanedbávána, nebo prostředí, ve kterém dítě žije, neposkytuje záruky potřebné výchovy. [37]

4.1.3 Abnormální chování dětí na ZŠ

Nevhodné chování a páchaní trestné činnosti dětí obvykle nenese známky rozmyslu a plánování. Z tohoto důvodu bývá odhalování takové činnosti jednodušší. Kriminalita dětí nebývá tak násilná jako u mladistvých.

Děti se na základních školách nejčastěji dopouštějí těchto prohřešků: neustálé vyrušování a zapominání, neplnění školních povinností vyplývajících ze školního řádu, opisování a podvádění při testech, šikanování, kouření v prostorách školy, posměšky méně nadaným žákům, rvačky mezi vrstevníky i mladšími, kapesní krádeže, loupeže, poškozování cizí věci, sprejerství, zhářství, šíření poplašné zprávy, neoprávněné držení platební karty a vydírání. Občas se děti na ZŠ dopustí i úmyslného ublížení na zdraví, znásilnění a pohlavního zneužití.

4.1.3.1 Šikana

Jedná se o svévolné psychologické, fyzické nebo emoční ohrožování jednoho žáka jiným, které se odehrává ve škole nebo na cestě do školy a zpět. Šikanující žák může jiného urážet, ponižovat jej, ale také ho může ohrožovat na zdraví i životě. Děti, které šikanují, bývají sobecké a sebestřední, proto si upravují normy podle svých potřeb. K osobnostní výbavě šikanujících patří schopnost tváří v tvář konfliktům potlačovat nejistotu, bývají fyzicky zdatní a mají zkušenost s bojovým uměním. [2]

Obětí šikany se může stát prakticky kterékoliv dítě. Může se jednat o dítě přemýšlivé, příliš zralé a ušlechtilé na dětinské hrátky svých spolužáků, dítě pro svou povahovou jemnost neschopné provozovat neslušné praktiky svých spolužáků i dítě s dobrým vztahem k některému učiteli.

Nejčastější projevy šikany: nadávky, bití, fackování, tahání za vlasy nebo za oděv, odebrání věci, ohrožování, vydírání, rozšiřování pomluv, ponižování, poškozování věci druhých, hrubé nadávky, obnažování, zamykání na určitém místě, vyloučení ze společných her a zábav, ignorování, vysmívání se atd. [33]

Obr. 3. Šikana

4.2 Neoprávněné jednání na středních školách

Studenti na středních školách spadají do dvou věkových kategorií podle trestního zákoníku České republiky. Jedná se o mladistvé (15-18 let), kteří jsou trestně odpovědní s jistým omezením, a dospělé, kteří jsou trestně odpovědní za své jednání. Studenti musí dodržovat jednak platné normy dané společností, ale i normy platné pro konkrétní školu, které bývají shrnuty do školního řádu střední školy. U odborně zaměřených středních škol se studenti musí dále řídit platnými řády pro laboratoře a dílny, na kterých probíhá praktické vyučování.

4.2.1 Trestní opatření pro mladistvé

Trestný čin spáchaný mladistvým se dle zákona č. 218/2003 Sb., zákon o trestní odpovědnosti mládeže, nazývá proviněním. Mladistvému lze za spáchání provinění uložit výchovná, ochranná a trestní opatření.

4.2.1.1 Výchovná opatření

- dohled probačního úředníka,
- probační program,
- výchovné povinnosti,
- výchovná omezení,
- napomenutí s výstrahou. [21]

4.2.1.2 Ochranná opatření

- ochranné léčení,
- zabránění věci,
- ochranná výchova. [21]

4.2.1.3 Trestní opatření

- obecně prospěšná práce,
- peněžitá opatření,
- peněžitá opatření s podmíněným odkladem výkonu,
- propadnutí věci,
- zákaz činnosti,
- vyhoštění,
- odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu (podmíněné odsouzení),
- odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem,
- odnětí svobody nepodmíněně. [21]

4.2.2 Abnormální chování a provinění studentů SŠ

Mladiství často páchají trestnou činnost ve skupině se spolupachateli. Podle § 23 trestního zákoníku se stává spolupachatelem ten, kdo spáchal trestný čin společným jednáním dvou nebo více osob. Každá osoba je však odpovědná sama za sebe, jako by trestný čin spáchala sama. [36]

Mladiství rovněž páchají trestnou činnost pod vlivem momentální situace, pod vlivem alkoholu a drog. Páchání trestné činnosti pod vlivem alkoholu nebo návykových látek představuje velké riziko ve zvýšené agresivitě a nepřiměřených reakcích. Stejně jako u dětí schází prvek plánování. Trestná činnost páchaná mladistvými se vyznačuje devastací, ničením předmětů a znehodnocováním zařízení. Studenti často odcizují předměty, které aktuálně potřebují, a které se jim líbí. Věci získané krádeží bývají rozdělovány ve skupině, peníze zpravidla studenti utrácejí společně. [28]

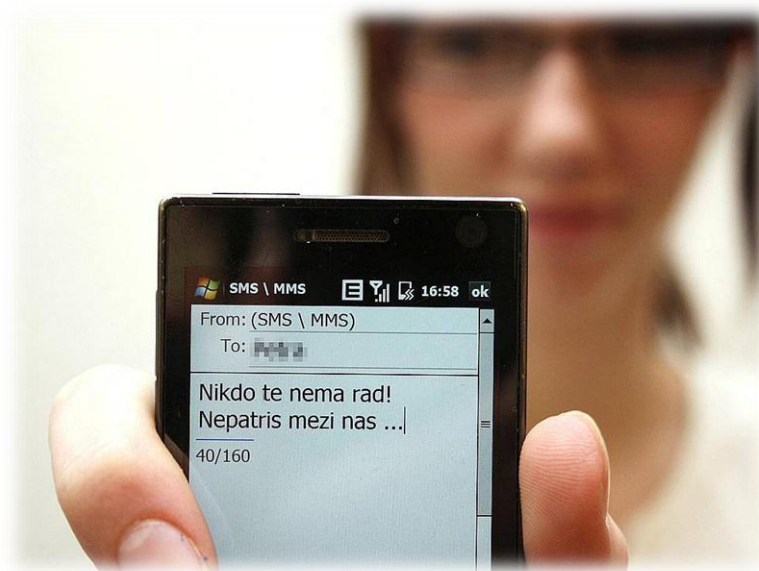
Studenti se na středních školách nejčastěji dopouštějí: neplnění školních povinností, záškoláctví, falšování omluvenek, opisování a podvádění při testech, kapesních ale i větších krádeží, krádeží školního vybavení, loupeží, ohrožování pod vlivem návykové látky a opilství, prodeje a pěstování omamných látek, kouření a požívání alkoholických nápojů v prostorách školy, neoprávněného držení a použití platebních karet, sprejerství,

šikany, kyberšikany, nošení předmětů ohrožujících život a zdraví, používání mobilních telefonů během vyučování, hraní her o peníze a cenné věci, navštěvování stránek ohrožujících mravnost s využitím internetu, stahování nelegálního obsahu, her, skladeb, filmů a používání vlastních dopravních prostředků v době vyučování včetně přestávek. Podle statistik je počet pohlavního zneužití a znásilnění dvakrát vyšší, než u žáků základních škol. U úmyslného ublížení na zdraví je počet případů ve srovnání s žáky ZŠ trojnásobný.

4.2.2.1 *Kyberšikana*

Jedná se o formu šikany s využitím informačních technologií, nejčastěji mobilních telefonů a internetu. Často se jedná o vydírání, psychické ubližování, ztrapňování, ohrožování, obtěžování atd.

Obvyklým projevem kyberšikany bývá zasílání zastrašujících a urážlivých zpráv (formou SMS, e-mailů, zpráv na sociální síti), pořizování fotografií a videí, které jsou dále upravovány a zveřejněny s cílem poškodit oběť, zneužití cizího účtu (e-mail, facebook), ze kterého jsou jiným lidem rozesílány urážlivé zprávy. Šikanující dokáže být velmi vytrvalý a svou oběť neustále obtěžuje voláním, prozváněním, posíláním textových zpráv, což může vést až k psychickému zhroucení oběti. [34]

Obr. 4. *Kyberšikana* [29]

4.3 Nevhodné chování na vysokých školách

Studentem vysoké školy se stane osoba plnoletá, která úspěšně absolvovala střední školu se závěrečnou maturitní zkouškou. Většina problémových dětí a mladistvých se na vysoké školy nehlásí nebo se na ně nedostane, čímž se sníží počet problémů týkajících se chování na akademické půdě. Na vysoké škole neexistuje školní řád, který by upravoval, co studenti smí nebo ne. V rámci každé vysoké školy jsou platné vnitřní předpisy, kterými se student musí řídit. Student, který se dopustí porušení právních předpisů nebo vnitřních předpisů vysoké školy, může být předvolán k disciplinárnímu řízení podle disciplinárního řádu konkrétní vysoké školy. V rámci různých laboratoří platí řády laboratoří, se kterými jsou studenti vždy na začátku semestru povinně seznámeni. Seznámení s laboratorním řádem student dosvědčuje svým podpisem.

4.3.1 Trestní opatření pro studenty VŠ

Dopustí-li se student na území vysoké školy jednání, které není v souladu s právními předpisy společnosti, nebo pokud poruší vnitřní předpisy vysoké školy, může za své jednání očekávat určitou formu trestu.

Podle disciplinárního řádu může být studentovi udělena některá z následujících sankcí:

- napomenutí,
- podmíněné vyloučení ze studia se stanovením lhůty a podmínek k osvědčení,
- vyloučení ze studia.

Při ukládání sankcí studentovi se přihlíží k charakteru provinění, k okolnostem spáchání, ke způsobeným následkům, k dosavadnímu chování a také k projevené snaze o nápravu spáchaného činu. [17]

Podle § 52 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, může být student vysoké školy a každý dospělý občan České republiky potrestán:

- odnětím svobody,
- domácím vězením,
- obecně prospěšnou prací,
- propadnutím majetku,
- peněžitým trestem,
- propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty,

- zákazem činnosti,
- zákazem pobytu,
- zákazem vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce,
- ztrátou čestných titulů nebo vyznamenání,
- ztrátou vojenské hodnosti,
- vyhoštěním. [36]

4.3.2 Disciplinární přestupky a trestné činy studentů VŠ

Nejčastěji se studenti vysoké školy dopouštějí plagiátorství, podvodného jednání jako je opisování nebo napovídání při testech, porušování finančních a majetkových zájmů vysoké školy, úmyslného ničení majetku, zneužívání školního softwaru pro komerční účely, požívání a prodeje omamných látek, toxikomanie, šikany, kyberšikany, sextingu, kybergroomingu, stalkingu, kyberstalkingu, úplatkářství, kapesních krádeží, krádeží školního vybavení, krádeží identit. Nelze vyloučit ani riziko úmyslného ublížení na zdraví, pohlavního zneužití, znásilnění a rasismu, neboť na vysoké škole mohou studovat i zahraniční studenti.

4.3.2.1 Plagiátorství

Jedná se zejména o vydávání cizí práce za svou vlastní, použití části cizí práce bez náležitého ocitování a zařazení autorského díla do souborného díla bez zajištění autorských práv autorů zařazených do souborného díla. [17]

4.3.2.2 Sexting

Jak už název vypovídá, jedná se o složení slov sex a textování. V případě sextingu se jedná o rozesílání zpráv v elektronické podobě, fotografií či videí se sexuálním obsahem. Tímto rozesíláním může docházet k poškození oběti (může se jednat o pomstu za rozchod). [34]

4.3.2.3 Kybergrooming

Cílem jednání osoby je zmanipulovat vyhlédnutou oběť (formou textových zpráv, zpráv na sociální síti) a donutit ji k osobní schůzce. Výsledkem schůzky může být sexuální zneužití oběti, nebo také nucení k terorismu. [34]

4.3.2.4 *Stalking a kyberstalking*

Stalking se dá do češtiny přeložit jako stopovat, sledovat, pronásledovat. Stalking je tedy pronásledování a opakované stupňované obtěžování vyhlédnuté osoby. V případě kyberstalkingu je pronásledování a obtěžování oběti prováděno s využitím mobilního telefonu a internetu.

Nejčastějším projevem stalkingu bývá dlouhodobý opakovaný pokus o kontaktování oběti (dopisy, elektronická pošta, SMS zprávy, posílání dárků), dále pak vyhrožování, ničení majetku oběti (zasílání počítačových virů) a snaha poškodit oběť (šíření falešných informací o oběti v okolí, ve kterém žije). Často situace vygraduje až k psychickému zhroucení oběti. [34]

5 KRIMINALITA PÁCHANÁ NA MLÁDEŽI

Děti i mladiství studenti se mohou stát oběťmi neoprávněného a trestného jednání během jejich pobytu v příslušném vzdělávacím zařízení. O takovém jednání, které si žáci provádějí navzájem, pojednává předešlá kapitola. V této kapitole se jedná o zneužití žáků ZŠ a studentů SŠ učiteli, dalšími zaměstnanci školy a dospělými osobami, které ve škole nezastávají žádnou funkci a pohybují se zde nahodile. Z hlediska práva se jedná o protispolečenské činy, jež trestně odpovědní pachatelé spáchali proti osobě mladší 18 let. Při právním řízení se upřednostňuje pojem trestná činnost páchaná na mládeži nebo trestná činnost páchaná proti mládeži.

Kriminalita páchaná na mládeži je velmi nebezpečná i z toho důvodu, že se oběť nachází v duševním i fyzickém vývoji, a proto ji to může poznamenat po zbytek života. Mládež se často stane terčem útoku dospělých pro svou slabší tělesnou konstituci a nerozvinuté intelektové schopnosti. Pro život mládeže jsou příznačné místní i časové podmínky (zejména pobyt ve škole), ze kterých mohou pachatelé vycházet a zneužít je pro svou činnost. Právě zmíněné sociální a behaviorální znaky jsou důsledkem toho, že se mládež stává „snadnou kořistí“ pro páchaní trestné činnosti. Mládež je považována za skupinu osob, která je nejvíce ohrožena sociálně patologickými jevy. [7]

5.1 Fenomenologie kriminality páchané na mládeži

Údaje o kriminalitě páchané na mládeži mohou být velmi zkreslené, neboť děti se často bojí o ní hovořit, nebo mohou mít o ní zkreslené a neúplné představy. Děti často nevědí, komu se mají svěřit v případě, pokud se staly obětí trestného činu. Mládež se často svěří svým vrstevníkům, kteří se svěří svým rodičům a ti pak kontaktují příslušné orgány. Poznatky o kriminalitě páchané na mládeži se nejsnadněji získávají prostřednictvím občanských sdružení poskytujících pomoc obětem trestné činnosti (Krizové centrum Linky bezpečí, Bílý kruh bezpečí, Nadace Naše Dítě, La Strada) a také s pomocí zdravotníků a sociálních pracovníků. [7]

Ve školním prostředí se stává mládež obětí zejména těchto činů: ohrožování výchovy dítěte, krádeží, loupeží, ublížení na zdraví, pohlavního zneužívání, podávání alkoholických nápojů, podávání anabolických látek a kyberšikany. Chlapci se nejčastěji stanou obětí násilných činů, dívky činů mravnostních.

Dospělí pachatelé, kteří spáchali trestný čin proti mládeži, mohou být za své jednání, pokud nebyli v době spáchání trestného činu nepřičetní, potrestáni podle zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, stejnými sankcemi, jaké jsou uvedeny v kapitole 4.3.1 Trestní opatření pro studenty VŠ.

6 PŘÍČINY DELIKVENTNÍHO A KRIMINÁLNÍHO JEDNÁNÍ VE VZDĚLÁVACÍCH INSTITUCÍCH

6.1 Nevhodné sociální prostředí

V minulosti se kriminálního jednání dopouštěli hlavně příslušníci nejnižší vrstvy společnosti, kteří trpěli chudobou a vysokou nezaměstnaností. V současnosti se však kriminalita přesunuje i do společensky lépe orientovaných rodin. Hlavní příčinou je snižující se vliv rodiny na chování dětí a s tím souvisí, že děti mají se svými rodiči špatné vztahy. Dospívající člověk, který nedodrжуje společenské normy, byl s největší pravděpodobností rodiči špatně trénován ve smyslu vnitřní disciplíny. Také příliš tvrdá disciplína, která zahrnuje agresivní chování rodiče k dítěti, bývá důvodem delikventního chování dítěte. Nesprávná výchova dítěte v rodině se těžko odhaluje, a proto je pomoc takovým dětem velmi komplikovaná. S nevhodným sociálním prostředím souvisí také etnický původ. [4] [10]

6.2 Problémové chování během dospívání

Období dospívání bývá označováno jako období zmatku, zvratu a krize. Dospívající jedinci neuznávají autoritu, nechtějí uzavírat kompromisy a konflikty řeší násilným způsobem. Tito jedinci mají touhu zažít něco mimořádného, čím by se odlišili od ostatních, a proto často zkoušejí brát drogy. Velký vliv na jednání dospívajících mají i vrstevníci. [4]

6.2.1 Vrstevnické party

Pro dospívající z dysfunkčních rodin je vrstevnická parta mnohem důležitější, než pro jedince ze správně fungující rodiny. Nároky na konformitu ve vrstevnické skupině bývají vyšší, než v ostatních skupinách. Dítě, které bývá frustrováno nízkou podporou rodiny, má vyšší potřebu kladného přijetí mezi vrstevníky, a proto se často dostane pod vliv vůdce skupiny, jenž ho může zneužít ke spáchání závažného trestného činu. Delikventní party téměř vždy vznikají z mladých lidí, kteří se dobře znají z jedné instituce, nejčastěji ze školy. [10]

6.3 Školní prostředí

Pan Průcha provedl v roce 1997 průzkum v českých školách a zjistil, že se vyučování aktivně komunikačně účastní jenom určitá část žáků, kdežto větší část žáků se

komunikačně podílí málo nebo vůbec. Aktivně se účastníci žáci obvykle sedí v předních lavicích. Učitelé často ani nemají přehled o tom, že se větší část žáků věnuje jiným věcem, než jejich výkladu. Učitel často svým chováním nevědomky může agresorům „označit“ jedince, který je v něčem nedostatečný a děti tak mají pocit, že takového jedince mohou beztrestně napadat a šikanovat. Vyšší riziko sociálního selhání se objevuje u dětí se špatným prospěchem a vyšším potenciálem agresivity. [10]

6.4 Závislost na návykových látkách

Lidé, kteří neuspěli podle měřítek spořádané většinové společnosti, ani podle měřítek stabilních delikventních skupin, se stávají outsidersy. Tito outsideři se spojují do skupiny a navzájem se posilují. Pro tyto jedince je typické holdování alkoholu i drogám. V dnešní době se stále snižuje věková hranice, kdy mládež začíná konzumovat alkohol a drogy. Hlavní příčinou konzumace návykových látek bývá snaha o usnadnění si života.

Alkohol zejména zvyšuje agresivitu a utvrzuje pachatele v jeho úmyslu spáchat trestný čin.

Jedinci, kteří berou drogy, se často dopouštějí krádeží v nemocnicích a lékárnách, neboť se snaží získat léky, které se dají použít jako náhrada za drogy nebo k výrobě drogy. [4]

6.5 Psychické a vývojové poruchy, poruchy osobnosti

Pravděpodobnost nezvládnutí školní výuky je mnohem vyšší u dětí s nízkou inteligencí či psychickou poruchou. Nízká úroveň dosaženého vzdělání a nízká úroveň spolupráce se školou jsou rizikovými faktory k páčání trestné činnosti. Porucha osobnosti může mít podnět ve vývojových, biologických a environmentálních faktorech. Poruchy osobnosti mohou vzniknout i následkem zranění mozku, špatným vlivem rodiny, školy i vrstevníků. Tyto poruchy se mohou objevit během dětství nebo dospívání a přetrvávají po celý život. Nejčastější poruchou bývá syndrom hyperaktivity ADHD, kterým trpí asi 5 až 8 % dětí. Děti postižené ADHD mají problém přizpůsobit se společenskému prostředí, učit se, a také trpí záchvaty vzteku. Ze statistik kriminálního jednání mládeže vyplývá, že až 30% pachatelů trpí syndromem ADHD. [4] [10]

6.6 Vliv médií

Děti a dospívající věnují sledování médií v průměru nejvíce času ze svého volného času. Mladí lidé ztratili zájem o navštěvování divadel, kulturních akcí, čtení novin a sledování zpravodajství. Mnohem raději sledují programy zaměřené na populární hudbu, zábavné

pořady, seriály, akční a násilné filmy a v neposlední řadě také internet. Dítě, o které se dospělý nezajímá, může považovat násilí za oprávněný způsob prosazování lidských potřeb. Z českých televizních stanic sledují mladí lidé nejčastěji soukromou stanici Nova, která je podle hodnocení skupiny expertů nejškodlivější právě z těchto důvodů:

- samoučelné zobrazování násilí a jeho zlehčování,
- vulgární zobrazování sexu a lidského těla snižující lidskou důstojnost,
- agresivita zaměřená proti některým náboženským, politickým, etnickým a sociálním skupinám,
- špatný příklad pro děti a mladistvé ohrožuje jejich morální, psychický a sociální vývoj.

Téměř všechny televizní stanice se snaží svými vnitřními směrnicemi regulovat drastické scény ve zpravodajství, méně již však ve filmech. Škodlivý účinek na mládež může mít násilí fiktivní i naturalisticky zobrazované a popisované, ale také nejasná hranice mezi tím, co je skutečné a fiktivní. Existuje velké množství studií, které dokazují, že už velmi malé děti dokážou napodobovat to, co viděly v televizi nebo na internetu. Animované seriály, ve kterých se postavy chovají agresivně, zvyšují fyzickou aktivitu dětí a agresivitu vůči ostatním dětem i hračkám. [10]

7 RIZIKA ÚRAZŮ

K úrazům může dojít prakticky kdekoliv a kdykoliv, proto ani ve vzdělávacích institucích nelze tato rizika opomenout. Dojde-li k úrazu žáka nebo studenta, hovoříme o školním úrazu. Dojde-li k úrazu zaměstnance školy, pak je úraz označen jako pracovní.

Školní úraz: Úraz, který se žákovi stane při vzdělávání a při činnostech, které s ním úzce souvisejí: vyučování, školní dílny, přesun na školním pozemku, školní laboratoře, v tělocvičně během tělesné a sportovní výchovy, ve školní družině, při exkurzích, výletech, výcvicích organizovaných školou a při školních vycházkách.

Úraz, který se žákovi či studentovi stane na cestě do školy nebo ze školy, není školním úrazem. [13]

Pracovní úraz: Podle zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, je pracovním úrazem poškození zdraví nebo smrt zaměstnance, dojde-li k němu nezávisle na vůli zaměstnance působením zevních vlivů při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s nimi. Pracovním úrazem je rovněž úraz, který zaměstnanec utrpěl pro plnění pracovních úkolů. Úraz, jenž se zaměstnanci přihodí na cestě do zaměstnání a zpět, není pracovním úrazem. [36]

7.1 Druhy rizik úrazů

7.1.1 Mechanická rizika

Jedná se o všechny fyzikální faktory, které mohou vyvolat zranění způsobené mechanickou činností různých druhů zařízení, částí stroje, náradím, nástrojem, pádem osob i předmětů. Mechanická rizika bývají nejčastější příčinou úrazů

Nejčastěji se jedná o zranění způsobená stříháním, řezáním, bodnutím, srážkou osob, pádem břemene z výšky, přiražením osob břemenem, odřením, poškrábáním, vymrštěním částic do prostoru (drobné úlomky), pádem osob na rovině a pádem osob z výšky. [14]

7.1.2 Elektrická rizika

Rizika spojená s působením elektrického proudu. Ke zranění dochází dotekem nebo přiblížením se k živým částem vodičů pod napětím, u kterých může být poškozená izolace. Při zasažení elektrickým proudem může dojít k popáleninám, svalovým křečím, zástavě dechu, bezvědomí, fibrilaci srdečních komor apod. O závažnosti zasažení elektrickým

proudem rozhoduje několik faktorů: čas působení proudu, velikost proudu, zdravotní stav člověka a prostoru, ve kterém k zasažení dojde. [14]

7.1.3 Tepelná rizika

Mají původ v působení materiálu o velmi vysoké nebo velmi nízké teplotě. Do tepelných rizik rovněž patří výbuchy a opaření vařící vodou či párou. Projevem těchto zranění bývají popáleniny, omrzliny, přehřátí organismu, šok a někdy i smrt. [14]

7.1.4 Rizika vytvářená látkami a materiály

Tato rizika mají původ v působení plynů, kouře nebo v inhalaci nebezpečných látek. Nebezpečné látky mají dráždivé, dusivé, nedýchatelné a jedovaté účinky. Při nesprávné manipulaci s těmito látkami může dojít k poranění pokožky, poškození očí a sliznice. Někteří lidé také trpí alergiemi na některou z nebezpečných látek. [14]

7.1.5 Rizika vytvářená hlukem

Dochází k nim při působení vysoké intenzity zvuku, která může zapříčinit ztrátu sluchu, bolest hlavy, nevolnost, stres, pocit únavy i ztrátu rovnováhy. [14]

7.1.6 Rizika vytvářená zanedbáním ergonomických zásad

Tato rizika spočívají v nepřiměřeném zatěžování zraku, v přesouvání těžkých břemen, v nedodržení správné pracovní polohy apod. Při zanedbání ergonomických zásad může dojít k namožení, kýle, bolesti svalů a jejich natržení, bolesti a natržení šlach, poškození páteře, zhoršení zrakového vnímání. [14]

7.1.7 Rizika z nepříznivých povětrnostních vlivů

K těmto úrazům dochází v situacích, pokud není zajištěna dostatečná ochrana proti vlhku, mokru, chladu, průvanu, silnému slunečnímu záření a prachu. Výsledkem nedostatečné ochrany proti těmto vlivům bývají úpaly, úžehy, bolesti hlavy, záněty spojivek apod. [14]

7.1.8 Rizika vytvářená zvířaty

Tato rizika bývají často opomíjena, neboť nepatří k obvyklým rizikům. Příkladem těchto rizik může být píchnutí hmyzem, kousnutí, škrábnutí a šlehnutí ocasem. Zvíře může postiženému způsobit pohmožděninu, tržnou ránu, alergii i zánět spojivek. [14]

7.2 Stupnice závažnosti úrazů

1. Drobná poranění nevyžadující lékařské ošetření.
2. Lehký úraz vyžadující lékařské ošetření a způsobující absenci.
3. Úraz vyžadující hospitalizaci v nemocnici.
4. Těžký úraz způsobující trvalé následky.
5. Úraz způsobující smrt. [14]

7.3 Kniha úrazů

Každý školní úraz musí být neprodleně ohlášen a zapsán do knihy úrazů. Do knihy úrazů je zakázáno zapisovat pracovní úrazy zaměstnanců školy.

V záznamu o školním úrazu nesmí chybět údaje jako:

- jméno, příjmení, datum narození, bydliště a třída zraněného,
- údaje o zákonném zástupci,
- popis úrazu,
- popis činnosti, během které k úrazu došlo,
- jméno člověka, který zraněného ošetřil,
- jméno a podpis pracovníka, který zápis o úrazu provedl,
- zdravotní pojišťovna zraněného. [14]

8 RIZIKA MIMOŘÁDNÝCH UDÁLOSTÍ A KRIZOVÝCH STAVŮ

8.1 Mimořádná událost

Za mimořádnou událost označujeme stav, kdy je narušena stabilita systému a je ohrožena jeho bezpečnost či existence. Podle zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému, se mimořádné události rozdělují do tří kategorií:

1. Mimořádná událost vyvolaná člověkem.

- Úmyslné škodlivé působení člověka – teroristická činnost, zbraně hromadného ničení (jedy, jaderné zbraně, chemické a biologické zbraně), konvenční zbraně (bomby, granáty, žhářství, úmyslné vyvolání přírodní katastrofy).
- Působení člověka z nedbalosti – porušení pracovních postupů.

2. Mimořádná událost vyvolaná přírodními živly.

- Požáry, povodně, sesuvy půdy, atmosférické poruchy (vichřice, větrné bouře, přívalové deště), zemětřesení, sopečná činnost, pády meteoritů nebo jiných nebeských těles.

3. Havárie.

- Provozní havárie v průmyslových výrobcích, kde se používají nebezpečné látky mající škodlivý vliv na zdraví člověka, a které ohrožují životní prostředí. [9]

8.2 Krizový stav

Krizový stav nastává v okamžiku, kdy standardní způsoby již nepostačují a mimořádná událost přerůstá v krizi.

8.2.1 Typy krizových situací

- dlouhodobá inverzní situace,
- povodně velkého rozsahu,
- jiné živelné pohromy velkého rozsahu,
- epidemie – hromadné nákazy osob,
- epifytie – hromadné nákazy polních kultur,
- epizootie – hromadné nákazy zvířat,
- radiační havárie,

- havárie velkého rozsahu způsobená vybranými nebezpečnými chemickými látkami,
- jiné technické a technologické havárie velkého rozsahu (požáry, exploze, destrukce staveb),
- narušení hrází významných vodohospodářských děl se vznikem zvláštní povodně,
- znečištění vody, ovzduší a přírodního prostředí haváriemi velkého rozsahu,
- narušení dodávek ropy a ropných produktů velkého rozsahu,
- narušení dodávek plynu, elektrické a tepelné energie velkého rozsahu,
- narušení dodávek potravin velkého rozsahu,
- narušení dodávek pitné vody velkého rozsahu,
- narušení dodávek léčiv a zdravotnického materiálu velkého rozsahu,
- narušení funkční dopravy velkého rozsahu,
- narušení funkčnosti veřejných telekomunikačních vazeb velkého rozsahu,
- narušení funkčnosti veřejných informačních vazeb velkého rozsahu,
- migrační vlny velkého rozsahu,
- hromadné postižení osob mimo epidemií,
- narušení zákonnosti velkého rozsahu. [9]

II. PRAKTICKÁ ČÁST

9 ETNICKÝ PŮVOD JAKO PŘÍČINA DELIKVETNÍHO JEDNÁNÍ

9.1 Delikvence a etnický původ, rasa a etnická skupina

Po skončení II. světové války, ve které byly z rasových důvodů vyvražděny miliony Židů a desetitisíce Romů, se pojem rasa z vědecké literatury pomalu vytratil. Místo pojmu rasa se od konce šedesátých let 20. století objevuje pojem etnická skupina, případně etnická menšina. Etnické skupiny existují prakticky ve všech zemích. V případě některých zemí se předpokládá, že se z menšin stanou většiny.

Etnické menšiny mívají jiné kulturní zvyklosti, jiná náboženství, jiný životní styl. Příslušníci menšiny mají pravidelně nižší vzdělání a s tím souvisejí nižší příjmy a horší bydlení. Průměrně žijí kratší dobu a mají vyšší kriminalitu.

V mnoha zemích existují rasistická hnutí, která usilují o vyhnání, nebo fyzickou likvidaci etnických menšin. Rasismus v novodobých společnostech vždy zesiluje s nezaměstnaností, neboť etnické menšiny jsou jako první vytlačovány z trhu práce. [10]

9.1.1 Romové jako etnicky odlišná skupina

V naší zemi jsou Romové jedinou etnicky odlišnou skupinou. Většina lidí vnímá tuto skupinu nepříznivě, málo ji zná a zaujímá postoj, že Romové jsou rození kriminálníci.

Některé romské děti nenastoupí na povinnou školní docházku, neboť je rodiče do školy nepošlou. Sankce, které by v tomto případě hrozily rodičům, jsou uplatňovány zřídka. V jiném případě dojde k rozchodu romských dětí od ostatních ihned po zahájení povinné školní docházky. Romské děti bývají nepřipravené na nároky školství a často nezvládají učivo hned od první třídy. V takovém případě je dítě přeřazeno do zvláštní školy. Podle Bratinkovy zprávy (1997) je více než polovina dětí ve zvláštních školách právě romského původu. Nenastoupení do školy nebo předčasný konec školní docházky, bývá předzvěstí dalšího sociálního selhávání.

Z důvodů žádného nebo nedostatečného vzdělání mívají Romové složitou situaci při hledání práce. Na některých územích bývá nezaměstnanost Romů velmi vysoká, a tak není divu, že si Romové snaží ilegálně obstarávat prostředky k žití. Romové často žijí společně v nějaké části města, která se nazývá ghetto. Ghetta s vysokou mírou nezávislosti na sociálním okolí a s vysokou mírou nezaměstnanosti jsou dokonalou živnou půdou pro kriminalitu i jiné sociálně patologické jevy.

Specifickým rysem romské kriminality je i vysoká míra zapojení dětí do aktivit gangů, které okrádají chodce a cestující v prostředcích hromadné dopravy. [10]

9.1.2 Profil mladistvého Roma s delikventním chováním

Institutem pro kriminologii a sociální prevenci Ministerstva spravedlnosti ČR byly provedeny dva empirické výzkumy, které se zaměřily na Romy páchající trestnou činností. Na základě jednoho výzkumu provedeného v roce 1990 byly porovnány tři dvousetčlenné výběrové skupiny mladistvých:

1. mladiství Romové, kteří se dopustili kriminálního deliktu,
2. mladiství neromové, kteří se dopustili kriminálního deliktu,
3. kontrolní skupina mladistvých Romů, kteří se nedopustili kriminálního deliktu.

Tyto tři skupiny se porovnávaly podle charakteristik trestné činnosti, osobnostních rysů a charakteristik z rodinného zázemí. Kromě údajů zjišťovaných výzkumem byly použity ještě údaje prokurátorů, policie, místních úřadů, třídních učitelů a učňovských škol. Skupina mladistvých Romů, kteří se dopustili kriminálního deliktu, se od ostatních lišila v následujících znacích:

- velká rodina s mnoha sourozenci a s nízkým příjmem (polovina těchto rodin měla příjem pod hranici sociálního minima),
- přeplněný byt, špatné hygienické podmínky a konflikty se sousedy v bydlišti,
- mnoho rodičů negramotných, mnoho rodičů s nedokončeným základním vzděláním,
- zanedbaná kontrola dětí,
- výskyt opakované trestné činnosti u dospělých členů rodiny,
- horší výsledky v inteligenčních testech,
- záporný vztah ke škole, velké problémy s prospěchem i chováním,
- příslušnost k asociálně jednající partě,
- vyšší ukazatele agresivity a asociálních tendencí,
- více neklidu, více špatných nálad i nižší sebevědomí,
- neplánovaná trestná činnost, vysoký vliv příležitosti,
- z provedení trestného činu je patrná vysoká potřeba vzrušení a vysoká potřeba ocenění skupinou, častý je vliv alkoholu. [10]

10 PREVENCE

10.1 Prevence delikventního a kriminálního jednání

Zahrnuje soubor nerepresivních opatření, tedy veškeré aktivity vyvíjené státními, veřejnoprávními i soukromoprávními subjekty směřující k předcházení kriminality a obav z ní. Zahrnujeme zde opatření, která si kladou za cíl zmenšování rozsahu a závažnosti kriminality, ať už prostřednictvím omezení kriminogenních příležitostí, nebo působením na potencionální pachatele trestných činů.

Dobrá prevence nemůže být taková, aby bránila pouze budoucímu kriminálnímu chování. Správná prevence musí předcházet všem typům sociálního selhání - kriminalitě, braní drog, odpadávání ze škol a z učebních poměrů, předčasnému těhotenství, nákaze HIV virem apod.

Každá škola musí mít vypracovaný minimální preventivní program pro rizikové chování. [10] [24]

10.1.1 Sociální prevence

Nejdůležitějším prostředkem je výchova dětí v rodinách a ve školách. Vlivným nástrojem pro tento druh prevence je rovněž sociální politika státu ovlivňující systém vzdělávání, zaměstnanost, stabilitu rodiny, fungování policejního a soudního aparátu i dalších institucí zabývajících se rizikovou mládeží.

Úkolem sociální prevence není sociálně patologické jevy vymýtit, ale kontrolovat je, snažit se zamezit jejich vzniku a rozšíření do dosud nezasažených vrstev společnosti.

Primární prevence se zaměřuje na výchovnou, vzdělávací a poradenskou činnost, která má kladně ovlivnit jedince a jeho životní podmínky.

Sekundární prevence se zaměřuje na včasné rozpoznání možných pachatelů s takovým cílem, aby se neoprávněnému jednání zamezilo dříve, než k němu ve skutečnosti dojde.

Terciární prevence se zaměřuje na ukládání trestů a ochranných opatření. [4] [10]

10.1.1.1 Předškolní programy pro děti

Tyto programy nikdy nebyly organizovány s explicitním cílem předejít delikventnímu a kriminálnímu chování v budoucnosti. Jejich cílem je připravit na školní docházku ty děti, které by mohly mít s vyučováním problémy, a které by mohly ve škole selhávat. Děti mají

být programem motivovány pro své vzdělávání a mají si osvojit strategie vedoucí k úspěchu. Programy jsou nabízeny hlavně dětem z ohrožených rodin a z chudých čtvrtí.

V USA se nejznámější předškolní program, který se dlouhodobě výzkumně sleduje, jmenuje Perry Preschool Program a organizuje jej Nadace High Scope. Výzkum ukázal, že ve skupině sledovaných dětí byl počet pachatelů absolvujících předškolní program o 40 % nižší oproti dětem, které program nenavštěvovaly. [10]

10.1.1.2 Programy určené rodičům

Některé předškolní programy se nevěnují intelektuálnímu vývoji a vzdělání dětí, ale zaměřují se na poskytování poradenských a terapeutických služeb rodičům rizikových dětí. Rodiče si sami vedou záznamy o projevech dětí, a poté je konzultují s odborníky.

Tento typ preventivního programu má několik cílů:

- zlepšit připravenost dětí na docházku do školy, zvýšit motivaci větších dětí pro vzdělávání a zlepšit jejich výsledky ve škole,
- zlepšit rodičovské dovednosti, omezit fyzické trestání dětí, zvýšit četnost komunikace mezi rodiči a dětmi, zvýšit sebedůvěru rodičů,
- podpořit rodiče v jejich vzdělávání a v jejich motivaci pro práci, snížit nezaměstnanost živitelů rodiny,
- podpořit rodiny v hledání dobrého domova,
- pomoci rodinám řešit problémy související s pitím alkoholu a užíváním drog, s psychickými poruchami a s jinými zdravotními problémy,
- zlepšit vazby rodiny v místní komunitě. [10]

10.1.1.3 Programy vázané na školu

Škola je pokládána za místo, kde se děti učí znalostem a osvojují si postupy umožňující racionálně řešit problémy spadající do jednotlivých předmětů. Škola však může učit i mnohem více, neboť s upadajícím vlivem rodiny na výchovu dítěte se právě škola může stát místem, které dítě zachrání od kriminálního jednání v budoucnosti. Výhoda škol spočívá v tom, že mohou ovlivňovat nejen žáky, ale i rodiče žáků a celé komunity.

Podle řady odborníků by se děti ve školách neměly učit pouze občanskému a právnímu vzdělávání, ale také morálnímu vzdělávání. Díky morálnímu vzdělávání by se děti měly naučit využívat různé příležitosti k morálním rozhodnutím a zaujímat vlastní postoje ke kriminálnímu chování druhých osob. [10]

10.1.1.4 Vrstevnické programy

Některé vrstevnické programy se organizují ve školách, jiné organizují spolky dětí a mládeže. Část programů se věnuje práci s jakýmkoliv dětmi, jiné se věnují přímo rizikové mládeži. Součástí programu bývá zajištění rekreačních a sportovních akcí, ale také kombinace skupinového a individuálního poradenství. Dlouhodobá účast ve vrstevnickém programu výrazně zvyšuje školní úspěchy a snižuje sklon ke kriminálnímu chování. [10]

10.1.1.5 Programy podporující pracovní uplatnění

Představa, že každý člověk dokáže projít vzdělávacím systémem až do konce, a potom se přiměřeně uplatní na pracovním trhu, je nereálná. Hodně lidí si samo nikdy nedokáže najít práci a právě pro ně jsou určeny programy podporující pracovní uplatnění. Uplatnění osob na trhu práce je nejjednodušší prevencí kriminálního chování. [10]

10.1.1.6 Komunitní programy

Tyto programy jsou organizovány v místě malého regionu. Tato prevence nemůže být specifická, ale musí se současně zaměřovat na všechny hrozící typy sociálního selhávání. Programy nabízejí rizikovým skupinám smysluplné trávení volného času. [10]

10.1.2 Situační prevence

Zaměřuje se na omezení kriminogenních příležitostí a situací umožňujících kriminální jednání. Hlavním prostředkem situační prevence je důkladné zmapování prostředí, neboť určité druhy kriminality se vyskytují v dané době, na daných místech a za daných okolností. Do situační prevence spadají fyzická, technická a režimová opatření. Nejefektivněji působí proti majetkové trestné činnosti. Důležitým faktorem je však nutnost vynaložit finanční i personální prostředky. Ke snížení majetkových ztrát se vhodně upravují domy, umísťuje se vhodné osvětlení, instalují se kamerové systémy, instalují se mechanické zábranné systémy (zámky, cylindrické vložky, mříže, ...).

10.1.3 Viktimologická prevence

Výraz viktimizace označuje proces, ve kterém se člověk stává obětí trestného činu. Tato prevence se zaměřuje na koncepci bezpečného chování a psychické připravenosti osob ohrožených kriminalitou. Obvykle se jedná o individuální nebo skupinové zdravotní, psychologické a právní poradenství. Lidé se učí strategii obrany, ale i technické postupy ochrany před trestnou činností. Využívají se metody sociální i situační prevence. [2] [4]

10.2 Prevence úrazů

Podle výsledků mé ankety a dalších statistických údajů nejčastěji dochází ke školním úrazům během hodin tělesné výchovy a během přestávek. Pedagogičtí pracovníci vyžadují po dětech dodržování předpisů, které zajišťují bezpečnost a ochranu jejich zdraví. Vedoucí zaměstnanci pak provádějí pravidelné kontroly BOZP. Jednou ročně se kontrolují i školní dílny, laboratoře, tělocvičny s vybavením, školní hřiště, školní pozemky a všechny další prostory, které škola využívá. Kromě běžných kontrol provádějí osoby se zvláštní způsobilostí revize zařízení, na která se vztahují zvláštní předpisy zajišťující bezpečnost a ochranu zdraví.

Tab. 3. Školní úrazy

Činnost, při které došlo k úrazu	Podíl z celkového počtu úrazů
klasické vyučování	3,77 %
přestávka	18,87 %
hodina tělesné výchovy	47,18 %
pracovní vyučování	2,83 %
praxe (SŠ)	2,83 %
rvačka	2,83 %
oběd ve školní jídelně	1,89 %
exkurze, výlet, výšlap	6,60 %
odborný výcvik (lyžařský)	7,41 %
jiná činnost	7,55 %

Zpracováno podle údajů z mého dotazníku (viz. Příloha PI).

10.2.1 Prevence úrazů v hodinách tělesné výchovy

Aby se předcházelo úrazům během hodin tělesné výchovy, je potřeba dodržovat určitá pravidla a postupy:

- první hodinu ve školním roce provést školení o bezpečnosti,
- vždy provést rozcvičku,
- přesně a jasně vysvětlit pravidla hry,
- předvést názorné ukázky činnosti,
- upozornit žáky na možná rizika,
- mírnit agresivitu vzniklou v zápalu hry,
- nepřecenit fyzické možnosti žáků,
- volit vhodnou obuv a oděv,
- poskytovat vhodné jištění během rizikových činností,

- provádět pravidelnou revizi a kontrolu náradí. [14]

10.2.2 Prevence úrazů o přestávkách

Děti, zejména chlapci, se rády o přestávkách, když nejsou pod přímým dohledem vyučujících, postrkují, škádlí a běhají. Nejúčinnější prevencí pro takové případy je upozornění dětí, aby tyto činnosti neprováděly. Při přestávkových aktivitách často dochází k uklouznutí, zakopnutí a pádu. Základními postupy pro zajištění spolehlivé prevence jsou:

- Dobrá údržba – udržovat čisté a uklizené prostředí, ve kterém se nacházíme, odstranit překážky na podlahách i přístupových cestách. Také je nezbytné odklízet a vynášet odpadky, aby se nehromadily na jednom místě.
- Osvětlení - světla se umísťují tak, aby všechny podlahy byly rovnoměrně osvětlené. Také veškeré překážky a rozlité tekutiny musí být jasně vidět.
- Pravidelná kontrola – kontrolovat, zda nedošlo k poškození podlah, zda se na ní neobjevily díry a praskliny, zda nejsou uvolněné koberce a rohožky.
- Schodiště – vybavit zábradlím a protiskluzným pokrytím. Dále zajistit dobré osvětlení a neklouzavou úpravu předních hran schodů.
- Vlečné kabely – umístit tak, aby nekřížily trasu chodců. Rovněž se kabely musí bezpečně připevnit k povrchům pomocí krytů na kabely.
- Obuv – žáci i zaměstnanci školy musí nosit vhodnou obuv. Nenosit obuv s odlepenou nebo neúplnou podrážkou apod. [19]

10.2.3 Prevence jiných úrazů

Pro žáky a studenty jsou často pořádány besedy s policisty nebo kriminalisty. Tyto besedy si kladou za cíl, aby děti byly seznámeny a upozorněny na možná rizika, která jim po cestě do školy a během samotného pobytu ve škole hrozí. Dalším úrazům se dá předcházet správným poučením o použití věci, zákazem použití konkrétní věci či zařízení, učením ohleduplnosti a usměrňováním chování žáků.

10.3 Prevence před mimořádnými událostmi a krizovými stavy

Některým mimořádným událostem a krizovým stavům lze preventivně předcházet, jiným však ne. Velmi dobře a účinně lze předcházet událostem, které vzniknou zapříčiněním člověka. Těmto událostem můžeme zamezit správným zaškolením pracovního personálu,

prováděním pravidelných kontrol pracovní činnosti a revizí zařízení, na kterých se v rámci podniku pracuje. Každý takový podnik organizuje pravidelná cvičení pro případ havárie. Událostem, jež člověk vyvolá úmyslně, lze účinně předcházet také prevencí kriminálního chování.

Předcházet mimořádným událostem a krizovým stavům vyvolaných přírodními živly je velmi obtížné. Ve vzdělávacích institucích můžeme žáky a studenty na tyto situace připravit. Pravidelně jsou prováděny cvičné požární poplachy, během kterých se všichni ze školy musí v určitém čase dostavit na shromaždiště. Dalším preventivním opatřením je instalace požárních hlásičů, které sami dokážou detekovat vznik požáru a sprinklerů, které sami hasí požár. Pokud bude delší dobu pršet, tak lze preventivně postavit protipovodňové zábrany. Velmi účinným preventivním opatřením v takové situaci je i rozhodnutí o zrušení vyučování.

11 KOMPARACE POSTUPŮ ŘEŠENÍ BEZPEČNOSTNÍCH RIZIK VE VZDĚLÁVACÍCH INSTITUCÍCH V ČR A V ZAHRANIČÍ

Zřetelným trendem v západních zemích je zvyšující se délka školní docházky a s tím souvisí vzdělanost populace. Kriminálního jednání se častěji dopouštějí méně vzdělaní lidé, a proto se prodloužením doby školní docházky docílí snížení kriminality. Vzdělávání se ve vyspělých zemích stává celoživotní záležitostí, která umožňuje rekvalifikace a změny profesní orientace v závislosti na možnostech a potřebách pracovního trhu. Lidé, kteří mají práci, se nedopouštějí kriminálního jednání v takové míře, jako lidé nezaměstnaní.

Skandinávské státy a Nizozemsko vypracovaly systém ekonomické podpory škol, který je vázán na míru sociálního znevýhodnění dětí. Školy se sociálně znevýhodněnými dětmi mohou získat až dvojnásobný počet učitelů oproti školám, v nichž studují děti s dobrým sociálním zázemím. Pokud se i sociálně slabším dětem dostane dostatečného vzdělání, pak nebudou mít tolik důvodů k páčání trestné činnosti. [10]

11.1 Spolupráce školy a ostatních subjektů

V oblasti kázně a mravní výchovy mohou pracovníkům školy pomoci různé subjekty. Tyto subjekty mohou pomoci radou, doporučením, ale i vyšetřením žáka. Nezbytná je rovněž spolupráce rodičů žáků se školou. V naší zemi se jedná nejčastěji o spolupráci s pedagogicko-psychologickou poradnou a středisky výchovné péče, jež poskytují všestrannou preventivní pomoc dětem s poruchami chování.

V západních zemích se realizují programy spolupráce školy a rodiny. V USA pohlížejí na rodiče jako na zainteresovaného a vlivného partnera školy při výchově dětí. Zvláštní pozornost se věnuje rodinám etnicky odlišným. Podpora dobrého vztahu rodičů žáka a školy se v západních zemích realizuje formou:

- informačních materiálů,
- příruček o provozu a pravidlech školy,
- konferencí rodičů a učitelů,
- domácích návštěv učitelů v rodinách dětí, s nimiž jsou větší problémy,
- telefonického kontaktování rodičů,
- zřizováním poradenských center pro rodiče,
- neformálních společenských setkání,
- zvláštních programů pro rodiče dětí s poruchami učení. [10]

Některé z těchto forem spolupráce se realizují i v České republice, s jinými se teprve počítá do budoucna.

11.2 Domácí vzdělávání v USA

Vysoká rizikovost školního prostředí pro děti vedla ke vzniku domácího vzdělávání. Jedná se o pokusy spolupracujících rodin vytvořit vlastní nezávislý a svépomocný systém vzdělávání pro děti. V USA se tomuto druhu vzdělávání věnuje asi 400 000 rodin, ve kterých je vzděláváno 1 500 000 dětí bez jakékoli podpory státu. Děti jsou do 15 let vzdělávány malou skupinou spolupracujících rodičů a jednou nebo dvakrát ročně přezkoušeny státním úředníkem. Tento druh vzdělávání omezuje negativní vliv vrstevnických skupin i nepříznivého prostředí velkých, neosobních vzdělávacích institucí. [10]

11.3 Zabezpečení vzdělávacích institucí v ČR

Nyní je v České republice běžné, že jsou školy zajištěny pomocí přístupových a kamerových systémů. Každý žák a pracovník školy dostane kartu, pomocí které se dostane do budovy školy. Díky těmto systémům se do školy nedostanou lidé, kteří zde nemají co dělat. Velké riziko však hrozí v situaci, pokud dítě ztratí přístupovou kartu, nebo pokud neoprávněná osoba projde se skupinkou dětí. Díky kamerovým systémům můžeme mít pod kontrolou i to, zda se studenti nedopouštějí neoprávněného jednání. Zároveň lze kontrolovat, jestli se v prostorách školy nepohybuje neoprávněná, zmatená, či podezřele vypadající nebo jednající osoba. Na začátku školního roku jsou děti seznamovány s evakuačním plánem, pokud by došlo k požáru či jiné nestandardní situaci, která by si žádala okamžité opuštění budovy školy.

11.4 Zabezpečení vzdělávacích institucí v zahraničí

Ve světě již několikrát došlo k ozbrojenému útoku na školu. Pachatelé si školy vybírají hlavně z toho důvodu, že se zde vyskytuje mnoho osob na jednom místě a také proto, že žáci či studenti budou těžko klást nějaký odpor. Z toho důvodu jsou některé školy, hlavně v USA, vybaveny nejen přístupovými a kamerovými systémy, ale také bezpečnostním rámem, kterým musí každý při vstupu do školy projít.

Na všech školách v USA jsou děti seznamovány s výcvikem, jenž je má připravit na nebezpečné situace. Každá situace má označení pomocí barevného kódu. Je-li vyhlášena

barva kódu, děti ihned vědí, co mají dělat. Kód žluté barvy označuje nebezpečnou, ne však extrémní situaci. Při této situaci se třída uzamkne, zatáhnou se závěsy či žaluzie, ale děti se po třídě mohou volně pohybovat a mohou mluvit. Při kódu červené barvy, extrémní situace, se kromě uzamčení třídy a zatažení závěsů musí děti schovat pod lavici a zůstat tam v absolutní tichosti, dokud nedojde k zažehnutí nebezpečí.

S další možností, jak ochránit děti ve škole v případě útoku, přišel herec Steven Seagal, který vycvičil skupinu dobrovolníků schopnou rychle a správně zakročit. Herec mimo jiné naučil dobrovolníky používat palné zbraně i bojová umění. Proti tomuto způsobu ochrany škol se však objevila celá řada nesouhlasných názorů, a tak se tato forma ochrany nepoužívá.

V USA také někteří rodiče navrhovali, aby každou školu hlídali ozbrojení strážci. Proti tomuto návrhu se však zásadně postavil prezident Barack Obama, a tak školy nejsou hlídány ozbrojenými strážci.

Zejména ve Skandinávských zemích jsou hojně rozšířeny skupiny domobrany či sousedské hlídky. Jedná se o dobrovolníky, kteří se snaží monitorovat situaci nejen v okolí vzdělávacích institucí. Jejich primárním úkolem není zasáhnout v případě nebezpečí, ale kontaktovat policii o nastalé situaci. Členové domobrany svou práci vykonávají zdarma a nosí pouze reflexní vesty. Skupina domobrany se podílí na prevenci kriminality a vandalismu.

12 STATISTICKÉ VYHODNOCENÍ DOSTUPNÝCH ÚDAJŮ

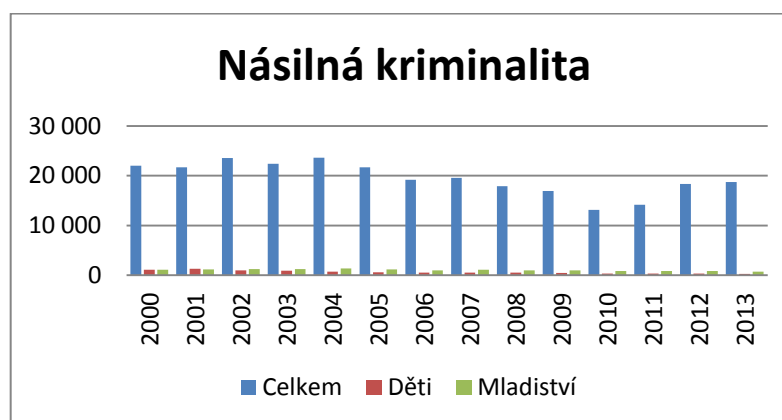
Při zpracovávání následujících tabulek se vychází ze statických údajů Policie České republiky, veřejné databáze Českého statistického úřadu a vlastního dotazníku. Nikde není vedena samostatná kriminalistická statistika, která by se zaměřovala pouze na vzdělávací instituce. Z tohoto důvodu jsou veškerá statistická data brána s ohledem na území celé České republiky. V každém regionu je počet spáchaných trestných činů jiný, a tak vznikl projekt s názvem Mapa kriminality. Přehledná mapa ukazuje, jaký je index kriminality v jednotlivých regionech a městech České republiky.

Tab. 4 Násilná trestná činnost v letech 2000 - 2013

Rok	Násilná trestná činnost celkem	Násilná trestná činnost dětí	Násilná trestná činnost mladistvých
2000	21 996	1 083	1 111
2001	21 709	1 285	1 141
2002	23 555	982	1 241
2003	22 358	873	1 235
2004	23 579	705	1 341
2005	21 684	581	1 149
2006	19 171	544	990
2007	19 551	498	1 082
2008	17 875	499	958
2009	16 887	455	969
2010	13 104	349	810
2011	14 183	313	819
2012	18 357	316	829
2013	18 689	274	909

Zpracováno podle údajů Policie ČR.

Graf 3. Násilná kriminalita

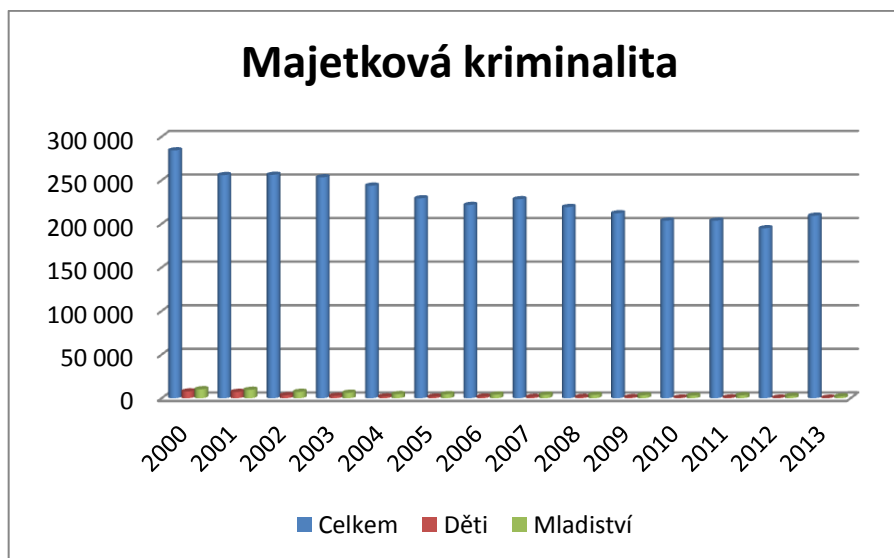
Zpracováno podle údajů Policie ČR.

Tab. 5 Majetková trestná činnost v letech 2000 - 2013

Rok	Majetková trestná činnost celkem	Majetková trestná činnost dětí	Majetková trestná činnost mladistvých
2000	284 295	7 762	10 260
2001	255 897	7 214	9 650
2002	256 308	3 419	7 294
2003	253 372	2 731	6 229
2004	243 808	1 953	4 701
2005	229 279	1 786	4 643
2006	221 707	1 820	4 159
2007	228 266	1 457	3 966
2008	219 347	1 409	3 844
2009	212 168	1 145	3 472
2010	203 717	748	3 033
2011	203 675	848	3 383
2012	194 970	649	2 605
2013	209 351	590	2 052

Zpracováno podle údajů Policie ČR.

Graf 4. Majetková kriminalita

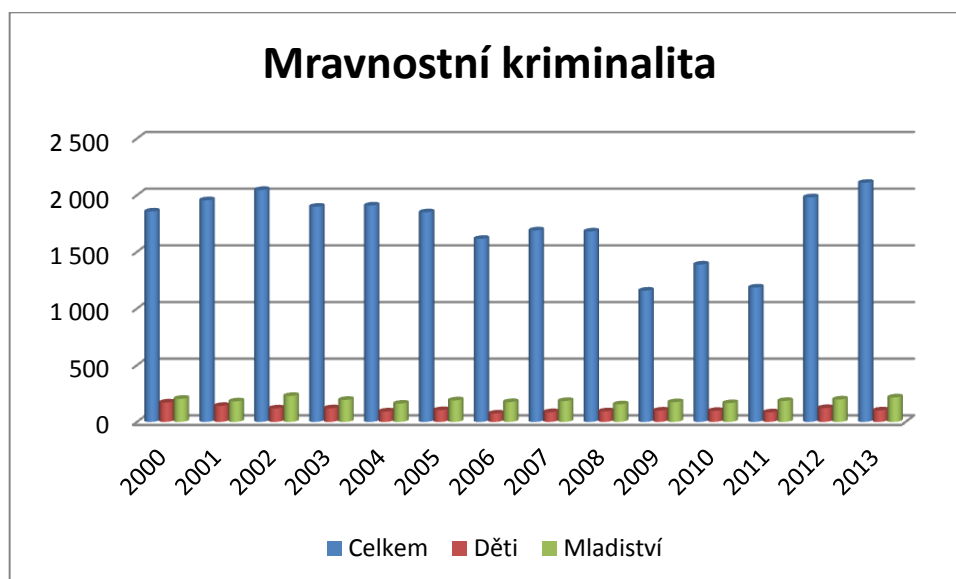
Zpracováno podle údajů Policie ČR.

Tab. 6 Mravnostní trestná činnost v letech 2000 - 2013

Rok	Mravnostní trestná činnost celkem	Mravnostní trestná činnost dětí	Mravnostní trestná činnost mladistvých
2000	1 856	171	204
2001	1 955	141	181
2002	2 046	119	229
2003	1 898	120	194
2004	1 909	92	161
2005	1 849	104	190
2006	1 615	74	175
2007	1 689	86	184
2008	1 680	93	155
2009	1 158	100	174
2010	1 388	97	166
2011	1 185	84	185
2012	1 981	122	198
2013	2 109	101	216

Zpracováno podle údajů Policie ČR.

Graf 5. Mravnostní kriminalita

Zpracováno podle údajů Policie ČR.

Tab. 7 Hospodářská trestná činnost v letech 2000 - 2013

Rok	Hospodářská trestná činnost celkem	Hospodářská trestná činnost dětí	Hospodářská trestná činnost mladistvých
2000	37 632	165	199
2001	35 262	70	253
2002	40 213	94	320
2003	31 451	120	260
2004	33 464	110	221
2005	43 882	100	248
2006	39 473	101	280
2007	37 981	57	212
2008	32 474	65	153
2009	29 774	67	221
2010	28 371	53	233
2011	28 215	63	147
2012	25 633	45	189
2013	30 376	30	119

Zpracováno podle údajů Policie ČR.

Graf 6. Hospodářská kriminalita

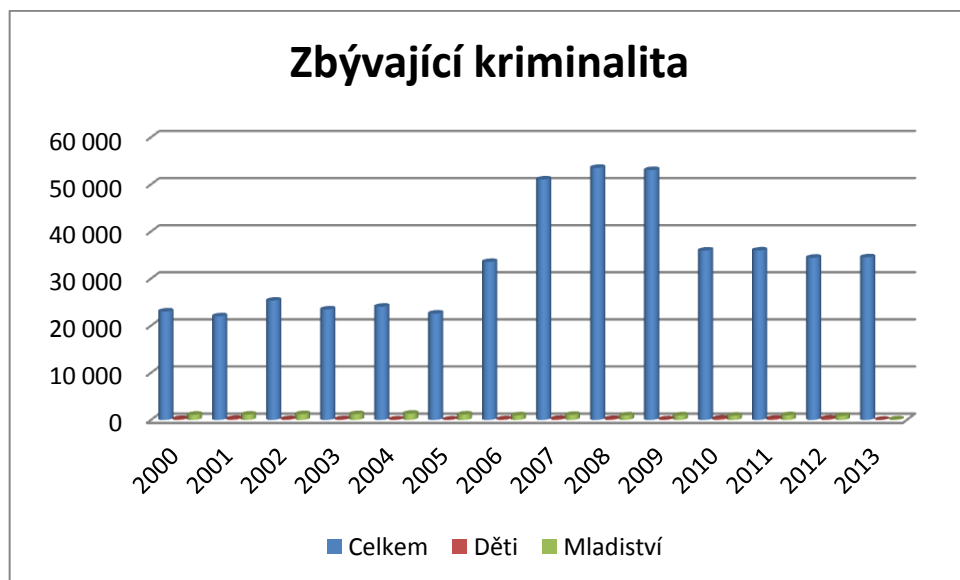
Zpracováno podle údajů Policie ČR.

Tab. 8 Zbývající trestná činnost v letech 2000 - 2013

Rok	Zbývající trestná činnost celkem	Zbývající trestná činnost dětí	Zbývající trestná činnost mladistvých
2000	23 031	212	1 111
2001	22 005	238	1 141
2002	25 328	175	1 241
2003	23 455	150	1 235
2004	24 039	100	1 341
2005	22 585	81	1 149
2006	33 541	144	990
2007	51 061	226	1 082
2008	53 524	217	958
2009	53 056	130	969
2010	35 960	284	904
2011	35 984	270	999
2012	34 434	281	883
2013	34 522	31	122

Zpracováno podle údajů Policie ČR.

Graf 7. Zbývající kriminalita

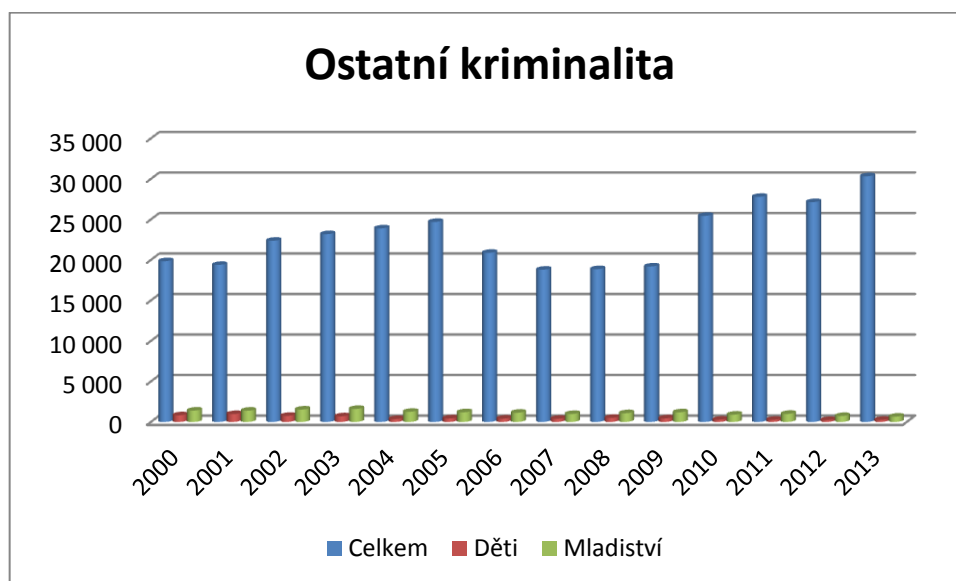
Zpracováno podle údajů Policie ČR.

Tab. 9 Ostatní trestná činnost v letech 2000 - 2013

Rok	Ostatní trestná činnost celkem	Ostatní trestná činnost dětí	Ostatní trestná činnost mladistvých
2000	19 842	823	1 404
2001	19 386	977	1 392
2002	22 364	752	1 535
2003	23 183	698	1 612
2004	23 894	359	1 249
2005	24 692	434	1 197
2006	20 878	407	1 143
2007	18 795	386	982
2008	18 861	500	1 083
2009	19 190	436	1 193
2010	25 437	284	904
2011	27 787	270	999
2012	27 140	232	733
2013	30 316	260	659

Zpracováno podle údajů Policie ČR.

Graf 8. Ostatní kriminalita

Zpracováno podle údajů Policie ČR.

Tab. 10 Srovnání druhů kriminality v krajích ČR za rok 2013

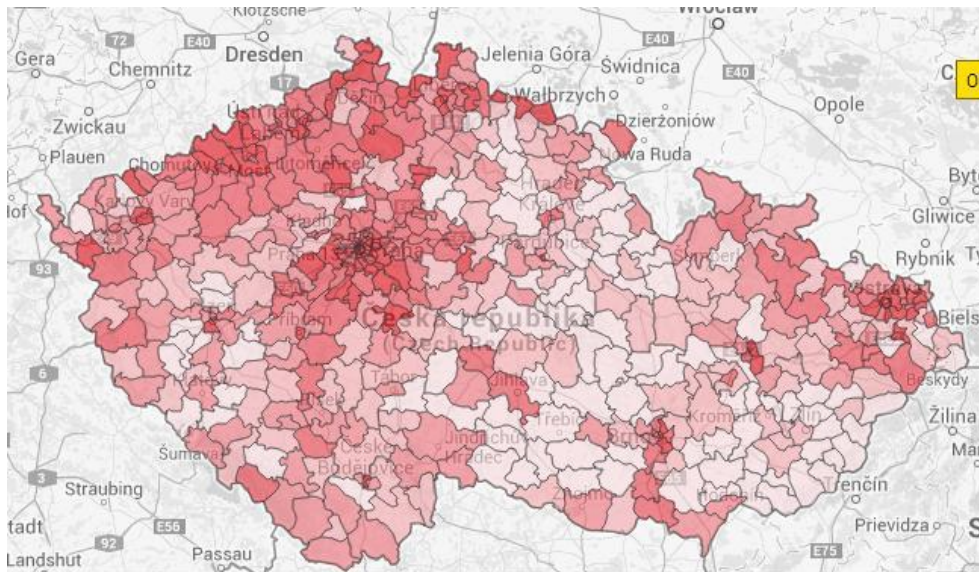
Kraj	Násilná kriminalita	Majetková kriminalita	Mravnostní kriminalita	Hospodářská kriminalita	Zbývající kriminalita	Ostatní kriminalita	Počet tr. činů na 100 obyvatel
Praha	2 058	62 362	274	7 432	4 097	5 782	6,6
Středočeský	2 037	24 233	216	2 723	4 286	3 855	2,9
Jihočeský	1 404	7 863	121	1 825	2 241	1 564	2,4
Plzeňský	904	8 209	109	1 063	1 709	1 719	2,4
Karlovarský	678	4 266	89	703	1 216	1 246	2,7
Ústecký	2 070	18 372	195	2 768	3 383	3 059	3,6
Liberecký	1 039	8 625	115	1 141	1 621	1 422	3,2
Královéhradecký	648	5 856	131	1 251	1 672	1 229	2
Pardubický	566	5 173	108	1 048	1 307	890	1,8
Vysočina	642	4 567	91	1 056	1 192	1 213	1,7
Jihomoravský	1 866	18 173	198	3 072	3 487	3 015	2,6
Olomoucký	1 227	8 561	98	1 407	2 119	1 356	2,3
Moravskoslezský	2 852	28 289	243	3 844	4 544	3 081	3,5
Zlínský	698	4 802	121	1 043	1 648	885	1,6

Zpracováno podle údajů Policie ČR a Českého statistického úřadu.

Graf 9. Počet trestných činů na 100 obyvatel kraje

Zpracováno podle údajů Policie ČR a Českého statistického úřadu.

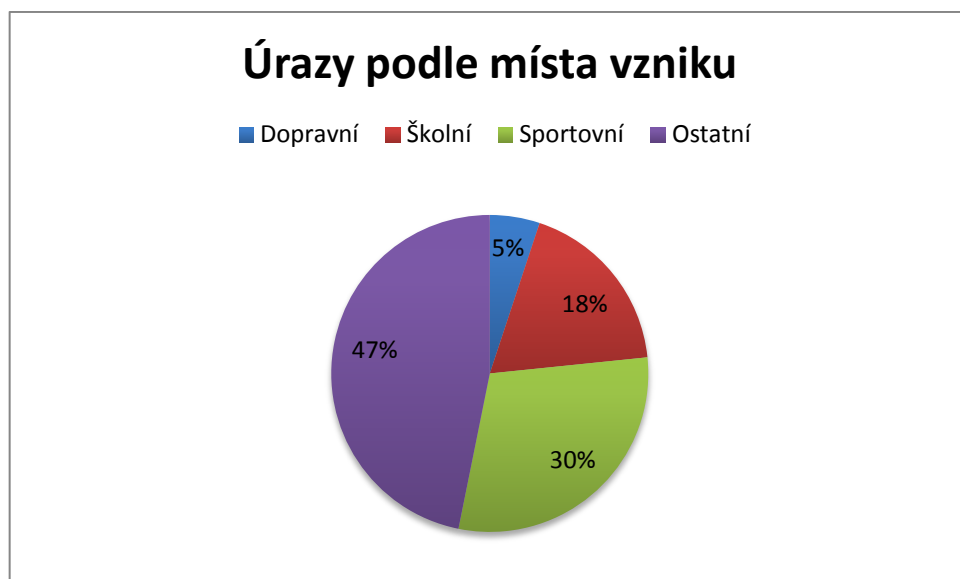
Obr. 5 Mapa kriminality ČR (světlá barva = nižší index kriminality) [22]

Tab. 11 Průměrný počet úrazů dětí za 1 rok (údaje z období let 2004 – 2013)

Počet úrazů dětí	Zlomenin	Úrazy podle místa vzniku				Pod vlivem	
		dopravní	školní	sportovní	ostatní	alkoholu	drog
447 933	119 649	22 814	81 896	133 453	209 771	254	44

Zpracováno podle údajů Ústavu zdravotních informací a statistiky České republiky.

Graf 10. Úrazy podle místa vzniku

Zpracováno podle údajů z mého dotazníku (viz. Příloha PI).

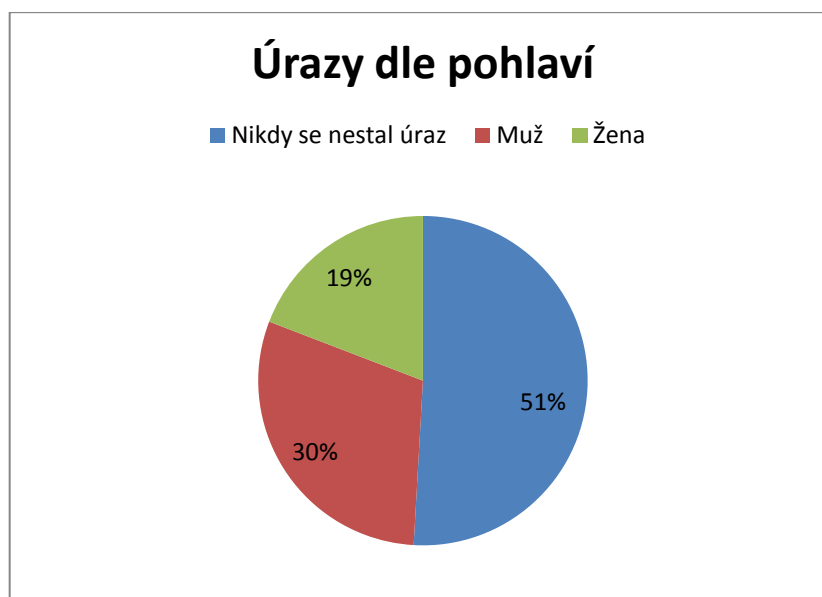

Tab. 12 Rozdělení úrazů dle pohlaví

Počet odpovědí	Pohlaví		Stal se někdy úraz		
	Muž	Žena	Muž	Žena	Ne
167	91	76	50	32	85

Zpracováno podle údajů z mého dotazníku (viz. Příloha PI).

Graf 11. Úrazy dle pohlaví

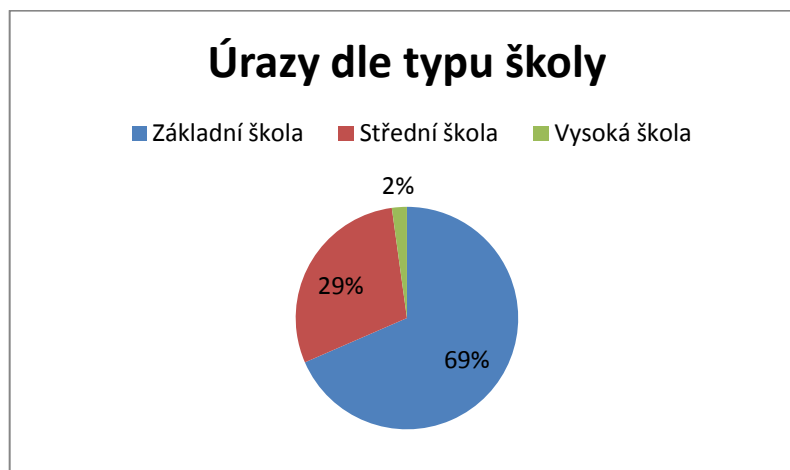
Zpracováno podle údajů z mého dotazníku (viz. Příloha PI).

Tab. 13 Úrazy dle typu školy

Počet úrazů	Základní škola	Střední škola	Vysoká škola
92	63	27	2

Zpracováno podle údajů z mého dotazníku (viz. Příloha PI).

Graf 12. Úrazy dle typu školy

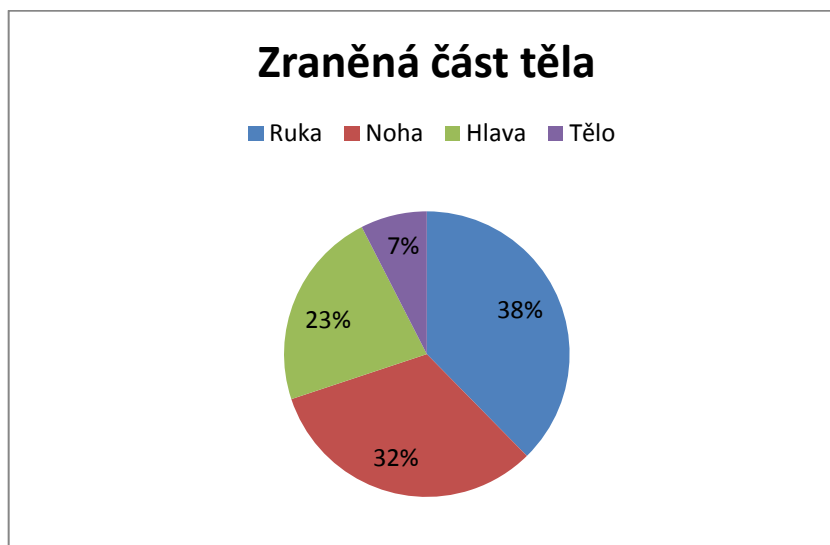
Zpracováno podle údajů z mého dotazníku (viz. Příloha PI).

Tab. 14 Zraněná část těla

Počet úrazů	Ruka	Noha	Hlava	Tělo
92	35	30	21	7

Zpracováno podle údajů z mého dotazníku (viz. Příloha PI).

Graf 13. Zraněná část těla

Zpracováno podle údajů z mého dotazníku (viz. Příloha PI).

13 BEZPEČNOSTNÍ AKTIVITY STÁTNÍCH A SOUKROMÝCH OBJEKTŮ

O bezpečnosti se velmi podrobně píše v Listině základních práv a svobod. Bezpečnost lze chápat jako stav klidu, během kterého nehrozí žádné nebezpečí.

V České republice zajišťují bezpečnost tři hlavní subsystemy. Jedná se o Policii České republiky (PČR), Obecní (městskou) policii a soukromé (smluvní) bezpečnostní služby (SBS). PČR lze označit jako státní orgán činný v trestním řízení, jenž se podílí i na prevenci. Obecní policie představuje orgány samosprávy zaměřené převážně na otázky veřejného pořádku a správních činností s významným podílem na prevenci. SBS jsou soukromé, smluvní, na komerčním základě provozované subjekty prevence kriminality a zločinnosti, jejichž úkoly a pravomoci vycházejí ze zákonů a smlouvy se zákazníkem. Efektivní fungování systému bezpečnosti je závislé na zákonnosti, systémovém přístupu, využívání vědeckých poznatků, empirických zkušenostech, potřebné profesionalitě a součinnosti a spolupráci s občany. [1]

13.1 Postavení Policie ČR v systému bezpečnosti a prevence

PČR je státním subsystemem k zajištění bezpečnosti státu a jeho občanů. PČR je rovněž nástrojem státní správy k zabezpečení optimálního fungování bezpečnostního systému, optimální realizace přijatých norem a zákonů, ale také orgánů činných v trestním řízení a také významným prvkem prevence kriminality a zločinnosti. Při nesprávném pochopení principu činnosti policie, může docházet k zneužívání policie v zájmu jednotlivců či skupin. Zákon o policii ČR č. 273/2008 Sb. definuje pravomoci členů policie. Zákon definuje oprávnění ve stanovených oblastech a v rámci právních norem vyžadování a zabezpečování plnění úkolů. Tím je policie oprávněna v rámci platných zákonů vymáhat jejich plnění a případně postihnout za jejich neplnění. Občan ČR má právo v těchto souvislostech se na PČR obracet a požadovat na ní činnosti či pomoci v případě nutné potřeby.

Hlavní úkoly PČR jsou:

- a) chránit bezpečnost osob a majetku,
- b) spolupůsobit při zajišťování veřejného pořádku,
- c) vést boj proti terorismu,
- d) odhalovat trestné činy a zjišťovat i zajišťovat jejich pachatele,

- e) zajišťovat ochranu objektů a subjektů vymezených v zákonech (ústavní činitelé),
- f) dohlížet na bezpečnost silničního provozu,
- g) odhalovat a projednávat přestupky, pokud tak stanovuje zákon,
- h) vést evidenci a statistiky pro plnění svých úkolů,
- i) vyhledávat pátrání po osobách a věcech, pronásledovat uprchlé osoby,
- j) provádět pohotovostní ochranu jaderných zařízení a při přesunech jaderných materiálů,
- k) plnit úkoly vlastní správy ve věcech cestovních dokladů i pobytu cizinců, povolovat a kontrolovat zbraně a střelivo a ve vymezených případech zabezpečovat místní záležitosti veřejného pořádku. [1]

13.2 Postavení obecní policie v systému bezpečnosti a prevence

Kapacita členů PČR je vymezena hlavně pro celostátní, maximálně regionální působnost k zajištění bezpečnosti občanů a institucí. Omezené kapacity lidské a materiální i teritoriální rozmístění PČR však ve značné míře snižují místní a osobní znalost prostředí a osob, které mohou potenciálně i skutečně ohrožovat bezpečnost občanů. Z těchto příčin tak vzniká prostor pro obecní policii. Obecní policie (OP) je orgánem veřejné správy, tedy obcí, k zajišťování bezpečnosti ve vymezeném rozsahu. OP je silným nástrojem pro prevenci kriminality a dalších protispolečenských jevů. Obecní policisté tedy řeší zejména místní záležitosti veřejného pořádku v rámci působnosti obce. OP řídí starosta nebo jím pověřený pracovník. Kontroluje ji Ministerstvo vnitra, které také vydává obecním strážníkům osvědčení k výkonu jejich služby.

Strážníci obecní policie plní zejména následující úkoly:

- a) dohlížejí na dodržování obecně závazných právních norem a předpisů o ochraně veřejného pořádku,
- b) přispívají k ochraně bezpečnosti osob a majetku,
- c) dohlížejí na dodržování pravidel občanského soužití,
- d) odhalují přestupky v rozsahu stanoveném zákonem,
- e) ukládají blokové pokuty za přestupky,
- f) upozorňují fyzické a právnické osoby na zjištěné nedostatky a podle konkrétní situace činí opatření k jejich odstranění,
- g) vybírají pokuty za přestupky proti bezpečnosti a plynulosti silničního provozu a stání vozidla na zakázaných místech chodníku.

Strážník OP je povinen v pracovní době zakročit, pokud je spáchán trestný čin či přestupek, nebo pokud je důvodné podezření z jejich spáchání. Každý občan je povinen uposlechnout výzvy strážníka a ten je povinen každé podezření ze spáchání trestného činu oznámit PČR.

OP provádí preventivní činnost jako součást své činnosti, ale také se může aktivně podílet na občanských aktivitách v oblasti prevence, výchovy, rozvoje pozitivních zájmových činností v oblasti kultury a sportu, apod. [1]

13.3 Postavení SBS v systému bezpečnosti a prevence

Činnost SBS je upravena zákony o živnostenském podnikání, občanským zákoníkem a normami. Činnost je zejména opřena o smlouvy se zákazníkem. Činnost, postavení a úkoly SBS vycházejí jednak z analogie zákonů ČR zajišťujících bezpečnost a prevenci kriminality, ale také ze zahraničních zkušeností.

Úkoly SBS při zajišťování bezpečnosti občanů, podniků, organizací a institucí:

- a) Ochrana osob a majetku v soukromí, podniku, organizaci a instituci.
- b) Ochrana osob a majetku na veřejně přístupných místech.
- c) Ochrana osob a majetku na jiných místech než veřejně přístupných.
- d) Ochrana osob a majetku při přepravě.
- e) Ochrana osob a majetku a zabezpečení pořádku při různých společenských akcích.
- f) Vnější nebo vnitřní ochrana objektů při provozu i mimo provoz.
- g) Vypracování plánů ochrany objektů.
- h) Poradenská služba při analýze, prognóze bezpečnostních rizik a vypracování plánů ochrany.
- i) Projektování, zavádění a vlastní provádění strážní, ochranné a hlídací služby.
- j) Projektování, instalace, provozování a obsluha signalizačních, monitorovacích a zabezpečovacích systémů.
- k) Hledání osob a majetku.
- l) Získávání a ochrana informací podle smlouvy se zákazníkem v souvislosti s ochranou osobnosti, majetku, podnikání.
- m) Získávání údajů o osobním stavu občana a o činnosti fyzických osob týkajících se občanských a rodinných vztahů.
- n) Získávání informací v souvislosti s vymáháním pohledávek, možností korupce a vydírání.

- o) Vyhledávání protiprávního jednání ohrožujícího obchodní tajemství.
- p) Zřizování a instruktáž vlastní ochrany.
- q) Fyzická ochrana osob (bodyguarding).
- r) Vývoj, výroba, prodej, projektování, montáž, údržba, revize a zdokonalování technických a dalších zabezpečovacích systémů. [1]

13.3.1 Vymezení oprávnění SBS

Každý pracovník SBS má stejná práva a povinnosti jako každý občan ČR, které vyplývají z Ústavy a platných zákonů. Pracovník má mimo jiné povinnost zasáhnout v případě, kdy je ohroženo zdraví, život i majetek, nebo když hrozí nebezpečí škody většího rozsahu. Povinností každého pracovníka SBS je předcházet, odvracet a zamezit protiprávnímu jednání, zločinnosti i kriminalitě.

Základní oprávnění pracovníků SBS při výkonu služby:

- požadovat prokázání totožnosti při vstupu do chráněného objektu způsobem, který je stanoven zákazníkem,
- požadovat vysvětlení, která mohou přispět k objasnění skutečnosti související s výkonem služby,
- zakázat vstup na místa, která určuje smlouva, nebo vyzvat k opuštění tohoto prostoru,
- zajistit osoby, které ohrožují životy nebo majetek a byly přistiženy při činu,
- pronásledovat v rámci chráněného objektu osoby, které spáchaly trestný čin,
- provádět prohlídky dopravních prostředků vjíždějících nebo vyjíždějících z objektu,
- provádět prohlídky zavazadel pracovníků střeženého objektu,
- v přiměřené míře realizovat ochranu a obranu chráněné osoby a k tomu použít prostředků v souladu se zákony a smlouvou se zákazníkem,
- použít stanovených prostředků v souladu se zákony, přiměřené míře a souladu s etickými zásadami. [1]

14 VLASTNÍ NÁVRHY K ŘEŠENÍ BEZPEČNOSTNÍCH RIZIK

- **Rozdělit děti do tříd podle výsledků ze zápisu** – ve větších školách je běžné, že se otevírají 3 třídy 1. ročníku. Doporučuje se rozdělit děti do tříd dle výsledků ze zápisu. Pokud nebudou mezi dětmi radikální inteligenční rozdíly, nebude nikdo vyčínivat. Tímto opatřením by se mohlo snížit riziko šikany, protože se často její obětí stává dítě, které se od ostatních v něčem liší.
- **Snížit počet žáků ve třídě** – čím více je ve třídě žáků, tím méně se každému může učitel věnovat. Pokud není dítě tak nadané a nestačí mu jeden výklad probírané látky, logicky začne mít horší prospěch. To může vést k tomu, že se takové dítě samo začne chovat agresivně a nevhodně, nebo se stane obětí šikany. Pokud by byl počet žáků ve třídě nižší, učitel si snáze může všimnout žáka, který jeho tempu výkladu nestačí.
- **Před nástupem do školy uspořádat seznamovací kurz** – navrhuje se uspořádat pro děti a rodiče budoucích spolužáků v 1. třídě víkendový seznamovací kurz. Během víkendu by se v rámci různých aktivit navzájem seznámily všechny děti. Součástí víkendu by byly pořádány aktivity i pro rodiče dětí, jejichž cílem by bylo, aby se navzájem seznámili. Je téměř jisté, že pokud se budou děti před nástupem do školy už trochu znát, výrazně se sníží riziko šikany a agresivního chování. Budou-li se znát i rodiče, pak nebude problém si vzájemně promluvit o situaci, kdy se jedno dítě dopustí nevhodného vůči jinému dítěti.
- **Nainstalovat kamerový systém** – monitorovat prostor školy městským kamerovým systémem. Díky kamerovému systému by se dalo včas odhalit případné nebezpečí pro děti i učitele. Díky vnitřnímu kamerovému systému by bylo snadné zjistit, zda se ve škole nepohybují nepovolané nebo podezřelé osoby. Kamerový systém by zaznamenával i prohřešky dětí, a tak by bylo jednodušší vyřešit konkrétní případy.
- **Pořádat přednášky policistů** – do školy by jednou za čas zavítal policista, který by dětem povyprávěl o prohřešcích jiných dětí. Cílem přednášky s policistou by bylo děti upozornit na chování, které je špatné a nesprávné. Důležitou součástí přednášky by bylo postrašení dětí. Hodně dětí by si určitě rozmyslelo chovat se nevhodně, pokud by věděly, jaký postih jim za takové chování hrozí.
- **Exkurze v nápravném zařízení** – cílem exkurze by bylo děti seznámit s místem, kde mohou skončit, pokud se budou chovat nevhodně.

- **Prohlubovat vztah rodičů s dětmi** – mnoho dětí, které se stanou obětí určitého činu, se bojí rodičům doma svěřit. Pro rodiče by měly být vydávány odborné brožury, které by jim radily, jak správně se svými dětmi komunikovat. Pokud bude vztah rodiče a dítěte správný a kladný, pak se nebude dítě bát rodiči svěřit. Rodič, jenž zná dobře své dítě, pozná, pokud se jeho dítě necítí dobře a něco ho trápí.
- **Prohlubovat důvěru dětí k učitelům** – učitelé ve škole tráví mnoho času s dětmi. Mnoho prohřešků dětí se však děje v době nepřítomnosti učitele. Pokud budou mít děti důvěru k učiteli, pak se nebudou bát za ním přijít a oznámit mu, co se děje. Učitel důvěru dětí nezíská jen tak, musí se snažit chovat tak, aby děti viděly, že je učitel ke každému stejně spravedlivý, a že zaujímá a dodržuje určitá pravidla.
- **Každý pracovník školy by měl projít psychologickým vyšetřením** – ať už se jedná o učitele, školníka, kuchaře, každý z nich by měl absolvovat psychologické vyšetření, které by odhalilo, zda takový člověk netrpí určitou poruchou, protože každý pracovník ve škole přichází do kontaktu s dětmi. Pokud by třeba školník trpěl určitou poruchou, mohl by snadno děti zneužít, nebo jim nějak ublížit.
- **Změna školy** – pokud budou přetrvávat problémy se spolužáky nebo i učiteli, pak by se dítě nemělo bát doma svěřit rodičům. V dnešní době existuje velké množství školních zařízení, a tak by nebyl problém, aby dítě změnilo školu. Změna školy je dobrým řešením i v případě, pokud dítě evidentně nezvládá probíranou látku. Pro takové děti jsou určeny speciální školy.
- **Kontrolovat média, která děti sledují** – v dnešní době je pro dítě velmi snadné, aby se dostalo ke sledování pro ně nevhodného obsahu. Je potřeba, aby rodiče sledovali, na co se děti dívají v televizi, co sledují na internetu. Pokud děti sledují násilné filmy, pak se násilně chovají i v realitě. Dětem by se mělo sledování takových filmů zakázat nebo zablokovat. Totéž platí i o internetu ve škole. Ve škole by měl být pracovník, který sleduje historii internetu, a který zablokuje nevhodné internetové stránky.
- **Od dětství mluvit s dětmi o nevhodném chování** – rodiče i učitelé by měli od malička s dětmi mluvit o chování, které je nevhodné. Dětem by se mělo vysvětlit, proč se tak nemají chovat, a proč je takové chování špatné.
- **Do výuky zapojit více předmětů na morální vzdělávání** – v osnovách českého školství chybí předměty, které by děti morálně vzdělávaly. Díky morálnímu

vzdělávání by se děti měly naučit využívat různé příležitosti k morálním rozhodnutím a zaujímat vlastní postoje ke kriminálnímu chování druhých osob.

- **Nezveřejňovat statistiky zatčených osob** – mnoho lidí, kteří se rozhodnou spáchat trestný čin, nemá strach, že budou za svůj čin potrestáni. Obecně platí, že policisté vyřeší necelou polovinu spáchaných trestných činů. Znalost tohoto čísla ujistí pachatele v přesvědčení, aby svůj čin spáchal. Pokud by případní pachatelé nevěděli, že mají takovou „šanci“ nebýt potrestáni, pak by se řada trestných činů nikdy nestala.
- **Kurzy sebeobrany** – děti, jež se stanou terčem útoků svých spolužáků, by mohly navštěvovat kurz sebeobrany. Cílem kurzu by bylo, aby se dítě v případě útoku dokázalo útočnickovi nebo i více útočnickům ubránit. Ne vždy se dá však ubránit, a tak by kurz měl dítě naučit, které části těla si musí hlavně chránit. Kurzy sebeobrany nejsou určeny jen pro děti, které se stanou terčem útoků. Kurz je vhodný i jako preventivní opatření pro případ, že se dítě někdy může stát terčem útoku. Dítě, které by se dokázalo ubránit, by mohlo zachránit i jiné dítě, které se stane terčem útoku. Kurz sebeobrany je vhodný i pro dívky, které se často stávají obětí mravnostních trestných činů.
- **Umístit do tříd tísňová tlačítka** – v každé třídě by bylo umístěno tlačítko, které by v případě problému (například bitka dětí) někdo stisknul a přivolal by tím pomoc učitele. Jeden učitel by o přestávce dodržoval klasický dozor na chodbě, druhý učitel by měl dozor v kabinetu, do kterého by byl naveden výstup z tísňových tlačítek.
- **Prakticky procvičovat modelové situace** – vždy na začátku školního roku by se žáci prakticky seznámili s tím, jak se mají zachovat v případě požáru, povodně, útoku dospělou osobou apod.
- **Nainstalování systému mainless** – systém, který automaticky rozpozná „zlý úmysl“. Tento moderní systém se zatím používá pouze na letištích. Systém by byl vhodný i pro větší školy, ve kterých se v jeden okamžik nachází velké množství osob. Tento systém dokáže rozpoznat charakteristické rysy člověka, který se chystá spáchat špatný čin. Systém dokáže na člověka upozornit ještě před tím, než čin vykoná. Díky tomu může být zachráněno velké množství lidských životů.

ZÁVĚR

Bezpečnostních rizik, která reálně ve vzdělávacích institucích hrozí, je mnoho a to představuje velký problém. Za dobu existence vzdělávacích institucí byl vykonán nespočet testů a prověrek, pomocí nichž se zjišťovaly nejčastější příčiny, které vedou k problémům v těchto institucích. Zjistilo se, že nejčastější problémy ve vzdělávacích institucích souvisejí s nevhodným chováním, úrazy, mimořádnými událostmi a krizovými stavy.

Nevhodné chování úzce souvisí s delikvencí a kriminalitou. Na téma kriminality se ve svých knihách vyjádřilo mnoho odborných autorů, psychologů, lékařů i kriminalistů. Na internetu funguje celá řada webových stránek, které se věnují kriminalitě. Ve všech knihách i na všech webových stránkách nechybí články, které se věnují preventivním opatřením. Mohlo by se tedy zdát, že kriminalitě lze snadno předcházet a lze ji eliminovat. Po prostudování mnoha knih a článků, jež se týkají kriminality, jsem dospěl k názoru, že neexistuje způsob k celkové eliminaci tohoto problému. Hodně případů kriminálního jednání souvisí s nevhodnou výchovou a nefunkční rodinou. Pokud dítě v rodině není vedeno ke správnému chování, čeká učitele náročný a mnohdy marný boj o to, aby se dítě naučilo vhodnému chování. V jiných situacích mají na nevhodné chování vliv vrstevníci. Člověk je tvor společenský a mnohdy je ochoten vykonat jakýkoliv čin, aby se dostal do party. Takoví lidé bývají často nuceni k tomu, aby někomu ublížili či něco ukradli. V jiných případech se kriminálního chování dopustí i člověk, který je slušně vychovaný, ale donutí jej k tomu momentální situace. Člověk, který je zvyklý na určitý životní standard, se často nedokáže v případě nouze uskromnit, a tak si začne obstarávat prostředky k životu nelegálním způsobem. U osob, jež trpí určitou psychickou poruchou, může dojít ke ztrátě přičetnosti. V takovém stavu nejsou tito lidé schopni rozpoznat protiprávnost činu a nedokážou se ovládat, což je pro ostatní osoby velké riziko.

Školních úrazů se každoročně stanou stovky. Člověk by si pomyslel, že se vedoucí pracovníci škol poučí a odstraní problémy, které již několikrát vedly ke vzniku školních úrazů. To ovšem není možné. Určitým úrazům lze předcházet správnou prevencí a obezřetností, ale mnoha jiným úrazům předejít nelze. Nikdy nelze eliminovat vznik situací, při kterých člověk uklouzne či upadne. Někdy se člověku udělá nevolno a ztratí na chvíli vědomí. V takových situacích může dojít k vážným, často i smrtelným úrazům. Nikdy nemůžeme plně eliminovat rizika úrazů, které vzniknou během hry. Člověk je tvor soutěživý, a tak často v zápalu boje může ztratit přehled o prostoru a osobách, které se v prostoru také vyskytují. V takovém případě může dojít k nárazu do zdi, do branky, do

sportovního náčiní a v neposlední řadě do další osoby. Případů, jako je tento, se stalo již velké množství a je jisté, že k nim bude docházet znovu. Ke sportovním úrazům dochází i při nešťastném a neočekávaném odrazu míče či jiného předmětu. Riziko, že při hře s hokejkami může dojít ke zlomení hokejky a k zasažení člověka, je nevyhnutelné.

K mimořádným událostem a krizovým stavům naštěstí nedochází tak často. Pokud však již taková situace nastane, představuje obrovské riziko a hrozbu. Při požárech, povodních i vichřicích může během krátké chvíle přijít o život množství osob. Během požáru se škola může změnit v pohřebiště. Totéž platí i pro situace, které souvisejí s teroristickými útoky. Pro teroristy jsou školy vhodným cílem, neboť mají jistotu, že se zde pravidelně vyskytuje velký počet osob. Každý terorista navíc předpokládá, že žáci nebo studenti nebudou klást odpor, protože jim to nedovolí jejich tělesná konstituce a strach.

Po prostudování mnoha knih, odborných časopisů i webových stránek docházím k závěru, že bezpečnostních rizik, kterým nelze předejít, je mnoho. Pokud však budou rodiče od malička děti vést k tomu, jak se mají správně chovat a jednat s lidmi, výrazně se sníží počet případů kriminálního jednání. Totéž platí i o úrazech, neboť je potřeba už od malička děti seznamovat s tím, jak být opatrné a obezřetné. Pokud se ke všemu ještě přidá správná a účinná prevence ve vzdělávacích institucích, nebudou tyto instituce tak nebezpečným místem.

ZÁVĚR V ANGLIČTINĚ

Security risks that real menace in educational institutions are many and it is a big problem. During the existence educational institutions were executed countless tests and checks with which to identify most frequent causes that lead to problems in these institutions. It was found that the most common problems in educational institutions related to inappropriate behavior, accidents, emergencies and crisis situations.

Inappropriate behavior is closely related to delinquency and crime. On the subject of crime in their books expressed by many of expert writers, psychologists, doctors and criminologists. On the Internet operates many of websites that are devoted to crime. In all the books also to all web pages do not missing articles that deal with preventive measures. It would seem that crime can be easily preventable and can be eliminated. After reading many books and articles that relate to crime I have concluded that no way for the total elimination of this problem. A lot of cases of criminal conduct is related to improper upbringing and dysfunctional family. If a child in the family is not routed to the correct behavior wait a teacher consuming and often futile fight to ensure that the children learn appropriate behavior. In other situations have influence to the inappropriate behavior peers. Man is a social creature and is often willing to perform any act to get into the group. Such people are often forced to to enable someone hurt or something stolen. In other cases criminal conduct committed by even a person who is well-behaved but will force it to the current situation. A person who is accustomed a certain standard of living often fails to in an emergency modest so person will cater to the means of living illegally. For persons which suffer a psychological disorders may result in the loss sanity. In this state these people are not be able to recognize unlawfulness of the act and can not be controlled which is for other people at great risk.

School injuries each year are hundreds. One would thought he that managers at schools instruct and fix the problems that many times led to the creation of school-related injuries. But that is not possible. A certain injuries can be prevented by good prevention and prudence but many other accidents can not be prevented. Can never be eliminate to formation situation in which a person slips and falls. Sometimes a person feel sick and for while loses consciousness. In these situations it may occur to serious and often to fatal injuries. We can never fully eliminate the risk of accidents that arise during the game. Man is critter competitive and so often in the fervor of battle can lose track of space and people that are also occurring in the area. In this case, it may occur to hitting a wall, into the goal,

to sports equipment and not least to the next person. Cases such as this, has already become a large quantity and it is certain that they will occur again. To the sports injuries occurs even when the unfortunate and unexpected reflection of the ball or other object. The risk that while playing with a sticks result may be breakage a stick to hit person is excludable.

To emergencies and crisis states not occur fortunately so often. However, if you already such a situation comes, represents a huge risk and threat. In the fires, floods and windstorms can in a short time have been killed many persons. During the fire, the school may change in the burial ground. The same applies to situations related to terrorist attacks. For the terrorists are school suitable target, because they are sure that there are regular a large number of people. Moreover every terrorist assumes that pupils or students will not put up resistance, because they will not allow their physical constitution and fear.

After reading many books, journals and websites come to the conclusion that safety risks can not be avoided, there are many. However, if parents to lead children since childhood to how to behave correctly and treat people, considerably reducing the number of cases of criminal behavior. The same true of accidents because it is needed since childhood, children familiar with how to be careful and cautious. If we have anything to add the correct and effective prevention in educational institutions, these institutions will not be such a dangerous place.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BRABEC, František, Ivo LÁTAL, Rudolf MUSIL, Miloš URBAN, Tomáš VEJLUPEK a Ivan PILNÝ. *Bezpečnost pro firmu, úřad, občana*. Praha: Public History, 2001. ISBN 80-86445-04-06.
- [2] ČÍRTKOVÁ, Ludmila a Petra VITOUŠOVÁ. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Praha: Grada, 2007, 191 s. ISBN 978-802-4720-142.
- [3] DOLEJŠ, Martin. *Efektivní včasná diagnostika rizikového chování u adolescentů*. 1. vydání. Olomouc: Vydala a vytiskla Univerzita Palackého v Olomouci, 2010, 189 pages. ISBN 978-802-4426-426.
- [4] FRYŠTACKÁ, Lucie. *Příčiny kriminálního jednání dětí a mladistvých*. Zlín, 2013. Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Vedoucí práce PhDr. Mgr. Stanislav Zelinka.
- [5] HLEDÍKOVÁ, Zdeňka, Jan JANÁK a Jan DOBEŠ. *Dějiny správy v českých zemích: od počátků státu po současnost*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 570 s. ISBN 978-807-1069-065.
- [6] CHMELÍK, Luboš. *Vývoj školské správy na našem území*. Brno, 2010. Bakalářská práce. Právnická fakulta Masarykovy univerzity v Brně
- [7] CHROMÝ, Jakub. *Kriminalita páchaná na mládeži: aktuální jevy a nová právní úprava v České republice*. Praha: Linde, 2010, 239 s. ISBN 978-80-7201-825-3
- [8] KUČHTA, Josef a Helena VÁLKOVÁ. *Základy kriminologie a trestní politiky*. / Josef Kuchta, Helena Válková a kolektiv. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2005. 544 s. (Beckovy mezioborové učebnice). ISBN 80-7179-813-4.
- [9] LAUCKÝ, Vladimír. *Speciální bezpečnostní technologie*. Vyd. 1. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2009, 223 s. ISBN 978-80-7318-762-0.
- [10] MATOUŠEK, Oldřich a Andrea KROFTOVÁ. *Mládež a delikvence*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2003, 340 s. ISBN 80-717-8771-X.
- [11] NOVOTNÝ, Oto a Josef ZAPLETAL. *Kriminologie*. Vyd. 1. Eurolex Bohemia, 2001, 419 s. ISBN 80-864-3208-4

- [12] POKORNÝ, Vratislav, Jana TELCOVÁ a Anton TOMKO. *Prevence sociálně patologických jevů: manuál praxe*. 3. rozš. vyd. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky, 2003. ISBN 80-865-6804-0.
- [13] ROMANĚNKO, Jan. *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci ve školské praxi*. Karviná: Paris, 2006, 316 s. ISBN 80-903-8170-7.
- [14] SKARKA, Jan. *Statistické posouzení bezpečnosti práce v zařízeních školského úřadu u vybraných základních škol s ohledem na vznik školních úrazů včetně stanovení opatření k eliminaci těchto úrazů*. Ostrava, 2008. Diplomová práce. Vysoká škola báňská Ostrava. Vedoucí práce Ing. Petr Helán.
- [15] ŠTABLOVÁ, CSC, Doc. Ing. Renata. *Kriminologie*. Praha, 2008. Studijní texty. Vysoká škola regionálního rozvoje Praha

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

- [16] Abraham Maslow - Pyramida potřeb. *Grafologie a psychologie* [online]. 2000 [cit. 2014-02-28]. Dostupné z: <http://ografologii.blogspot.cz/2008/04/abraham-maslow-pyramida-potreb.html>
- [17] Disciplinární řád pro studenty Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. In: *Vnitřní předpisy Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně*. Zlín, 2013.
- [18] *Ekonomikon: Ekonomika, podnikání, finance* [online]. 2013 [cit. 2014-02-28]. Dostupné z: <http://www.ekonomikon.cz/>
- [19] *Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci* [online]. 1998 [cit. 2014-03-22]. Dostupné z: <https://osha.europa.eu/cs>
- [20] Kriminální a delikvence: Charakteristika. In: *Národní informační centrum pro mládež* [online]. 2008 [cit. 2014-02-28]. Dostupné z: <http://www.nicm.cz/kriminalita-a-delikvence-charakteristika>
- [21] Legislativní normy etopedické péče – základní přehled. In: *Legislativní normy Obchodní akademie Tomáše Bati a Vyšší odborná škola ekonomická Zlín*. 2009. Dostupné z: <http://www.oazlin.cz/prevence/institu1.pdf>
- [22] *Mapa kriminality* [online]. 2013 [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: <http://www.mapakriminality.cz/>
- [23] *Metodický portál: inspirace a zkušenosti učitelů* [online]. 2012 [cit. 2014-02-28]. Dostupné z: <http://rvp.cz/>

- [24] *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2010 [cit. 2014-02-28]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/>
- [25] *Národní ústav odborného vzdělávání* [online]. 2008 [cit. 2014-03-02]. Dostupné z: <http://www.nuov.cz/>
- [26] *Pedagogika pro učitele*. Editor Alena Vališová, Hana Kasíková. Praha: Grada, 2011, 456 s. ISBN 978-802-4733-579.
- [27] *Podané ruce na cestě ke svobodě* [online]. 2010 [cit. 2014-02-28]. Dostupné z: <http://znojmo.podaneruce.cz/>
- [28] Sociálně patologické jevy: Kriminalita a delikvence. *Sociální práce: Děti a mládež s rizikem v chování jako cílová skupina v sociální práci* [online]. 2008 [cit. 2014-02-28]. Dostupné z: <http://socialni-prace.webnode.cz/socialne-patologicke-jevy/>
- [29] Stalkeréři na Znojemsku obtěžovali ženy.: Stíhá je policie. *Deník* [online]. 2005, roč. 9, č. 11 [cit. 2014-03-02]. Dostupné z: <http://www.denik.cz/jihomoravsky-kraj/stalkereri-obtezovali-zeny-stiha-je-policie-20131115-4dij.html>
- [30] Školní řád ZŠ. In: *Vnitřní předpisy Základní a mateřská škola Dětrichov*. 2007. Dostupné z: <http://skola.detrichov.net/blog/skolni-rad-zs/>
- [31] Školský zákon č. 561/2004 Sb. In: *Sbírka zákonů ČR*. 2005. Dostupné z: <http://zakony.centrum.cz/skolsky-zakon>
- [32] Školský zákon. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. 2013 [cit. 2014-02-28]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/skolsky-zakon>
- [33] Valašský brevír bezpečí města Vsetín. *Vsetín: Oficiální web města* [online]. 2005 [cit. 2014-02-28]. Dostupné z: <http://www.mestovsetin.cz/bezpeci/>
- [34] Víte co je KYBERŠIKANA?. In: *Policie České republiky* [online]. 2009 [cit. 2014-02-28]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/vite-co-je-kybersikana.aspx>
- [35] Zákon o vysokých školách: zákon č. 111/1998 Sb. In: *Masarykova univerzita Brno* [online]. 1996 [cit. 2014-02-28]. Dostupné z: http://www.muni.cz/general/legal_standards/higher_education_act?lang=cs
- [36] Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In: *Zákony, vyhlášky, nařízení vlády a jiné právní normy České republiky*. 2009. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni-zakonik/>

[37] Zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže).

In: *Sbírka zákonů ČR*. 2003.

[38] Zdravá škola. In: *Základní škola Šumperk: 8. května 63* [online]. 1990 [cit. 2014-03-02]. Dostupné z: http://www.hluchak.cz/ssp/4_programy_zdrava.html

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

č.	číslo
§	symbol označující část právního předpisu s pořadovým číslem
Sb.	sbírky
zák.	zákon
apod.	a podobně
DiS.	diplomovaný specialista
Bc.	bakalář
BcA.	bakalář umění
Mgr.	magistr
MgA.	magistr umění
Ing.	inženýr
Ing arch.	inženýr architekt
MUDr.	doktor medicíny
MDDr.	doktor zubního lékařství
MVDr.	doktor veterinární medicíny
Ph.D.	doktor
Th.D.	doktor teologie
atd.	a tak dále
aj.	a jiné
ZŠ	základní škola
SŠ	střední škola
VŠ	vysoká škola
SMS	služba krátkých textových zpráv pro mobilní telefony
ADHD	syndrom hyperaktivity s poruchou osobnosti
ČR	Česká republika

USA	Spojené státy americké
BOZP	bezpečnost a ochrana zdraví při práci
PČR	policie České republiky
SBS	soukromé bezpečnostní služby
OP	obecní policie

SEZNAM OBRÁZKŮ

<i>Obr. 1. Schéma vzdělávacího systému v ČR [25] .....</i>	<i>15</i>
<i>Obr. 2. Maslowova pyramida potřeb .....</i>	<i>16</i>
<i>Obr. 3. Šikana .....</i>	<i>29</i>
<i>Obr. 4. Kyberšikana [29] .....</i>	<i>31</i>
<i>Obr. 5 Mapa kriminality ČR (světlá barva = nižší index kriminality) [22] .....</i>	<i>64</i>

SEZNAM TABULEK

<i>Tab. 1 Rozdělení kriminality v ČR za rok 2013 .....</i>	<i>22</i>
<i>Tab. 2 Rozdělení kriminality mládeže .....</i>	<i>23</i>
<i>Tab. 3. Školní úrazy .....</i>	<i>51</i>
<i>Tab. 4 Násilná trestná činnost v letech 2000 - 2013 .....</i>	<i>57</i>
<i>Tab. 5 Majetková trestná činnost v letech 2000 - 2013 .....</i>	<i>58</i>
<i>Tab. 6 Mravnostní trestná činnost v letech 2000 - 2013 .....</i>	<i>59</i>
<i>Tab. 7 Hospodářská trestná činnost v letech 2000 - 2013.....</i>	<i>60</i>
<i>Tab. 8 Zbývající trestná činnost v letech 2000 - 2013 .....</i>	<i>61</i>
<i>Tab. 9 Ostatní trestná činnost v letech 2000 - 2013 .....</i>	<i>62</i>
<i>Tab. 10 Srovnání druhů kriminality v krajích ČR za rok 2013.....</i>	<i>63</i>
<i>Tab. 11 Průměrný počet úrazů dětí za 1 rok (údaje z období let 2004 – 2013) .....</i>	<i>64</i>
<i>Tab. 12 Rozdělení úrazů dle pohlaví .....</i>	<i>65</i>
<i>Tab. 13 Úrazy dle typu školy .....</i>	<i>65</i>
<i>Tab. 14 Zraněná část těla .....</i>	<i>66</i>

SEZNAM GRAFŮ

<i>Graf 1. Rozdělení kriminality v ČR za rok 2013</i>	22
<i>Graf 2. Rozdělení kriminality mládeže v ČR za rok 2013</i>	23
<i>Graf 3. Násilná kriminalita</i>	57
<i>Graf 4. Majetková kriminalita</i>	58
<i>Graf 5. Mravnostní kriminalita</i>	59
<i>Graf 6. Hospodářská kriminalita</i>	60
<i>Graf 7. Zbývající kriminalita</i>	61
<i>Graf 8. Ostatní kriminalita</i>	62
<i>Graf 9. Počet trestných činů na 100 obyvatel kraje</i>	63
<i>Graf 10. Úrazy podle místa vzniku</i>	64
<i>Graf 11. Úrazy dle pohlaví</i>	65
<i>Graf 12. Úrazy dle typu školy</i>	65
<i>Graf 13. Zraněná část těla</i>	66

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA PI: Vlastní dotazník o školních úrazech

PŘÍLOHA PII: Smrtné případy související s bezpečnostními riziky ve
vzdělávacích institucích

PŘÍLOHA P I: VLASTNÍ DOTAZNÍK O ŠKOLNÍCH ÚRAZECH

Dobrý den, prosím o vyplnění dotazníku, který vám nezabere více než 2 minuty.

Jsem? *

- Muž
- Žena

Stal se vám někdy školní úraz? *

- Ano (muž)
- Ano (žena)
- Ne (v takovém případě přejděte na konec dotazníku)

Pokud se vám stal školní úraz, na jakém typu školy to bylo?

- Základní škola
- Střední škola
- Vysoká škola

Při jaké činnosti jste si úraz přivodili?

- Během klasického vyučování
- Během přestávky
- Během hodiny tělesné výchovy
- Během pracovního vyučování
- Během praxe (střední škola)
- Během rvačky
- Během oběda ve školní jídelně
- Během exkurze, výletu, výšlapu
- Při jiné činnosti
- Během odborného výcviku (lyžařský, cyklistický, ...)

Jakou část těla jste si poranili?

- Ruku
- Nohu
- Tělo
- Hlavu

PŘÍLOHA P II: SMRTELNÉ PŘÍPADY SOUVISEJÍCÍ S BEZPEČNOSTNÍMI RIZIKY VE VZDĚLÁVACÍCH INSTITUCÍCH

Ozbrojené útoky ve školách:

- V roce 1927 v Bath School (USA) Andrew Kehoe odpálil školu dynamitem a zahynulo 45 lidí.
- V roce 1964 v německém Kolíně zaútočil Walter Seifert na katolickou základní školu s plamenometem a kopím. Při incidentu zemřelo 8 dětí, 2 učitelky a 20 osob bylo zraněno.
- V srpnu 1966 Student Charles Whitman postřílel na univerzitě v texaském Austinu 14 lidí, než ho zneškodnil policejní střelec. Především noci zabil mladík své rodiče.
- V prosinci 1989 na univerzitě v kanadském Montrealu postřílel pětadvacetiletý nepřítel žen Marc Lepine 14 studentek. Potom se sám zabil.
- V roce 1996 v Dunblane ve Skotsku zaútočil na školu Thomas Hamilton. Při útoku zemřelo 16 dětí ve věku 5 až 6 let.
- V roce 1999 na střední škole v Columbine v USA zavraždili studenti Eric Harris a Dylan Klebold 12 studentů a učitele. K útoku použili brokovnice a poloautomatickou pušku.
- 8. června 2001 duševně narušený Mamoru Takuma ubodal 8 japonských školáků a 13 jich zranil ve škole v obci Ikeda na předměstí Ósaky. Pobodal také dva učitele.
- 26. dubna 2002 na gymnáziu v durynském Erfurtu zabil devatenáctiletý bývalý žák školy Robert Steinhäuser 16 lidí a pak sebe. Během amoku postřílel pistolí 13 dospělých pracovníků školy, dále dva školáky a jednoho policistu.
- 26. listopadu 2004 muž ozbrojený nožem ve střední Číně ve městě Žu-čou ubodal osm středoškoláků a čtyři další zranil.
- 21. března 2005 zemřelo 10 lidí v indiánské rezervaci Red Lake v americkém státě Minnesota. Šestnáctiletý student místní střední školy Jeff Weise zabil doma své prarodiče, a pak v areálu školy zastřelil pět spolužáků, strážce, učitelku a nakonec sebe.
- 16. dubna 2007 při střelbě na Virginském polytechnickém institutu a státní univerzitě přišlo o život 32 lidí. Vraždil třiatdvacetiletý student z Jižní Koreje Čo Sung-hu, který nakonec sám spáchal sebevraždu.

- V listopadu 2007 osmnáctiletý student Pekka-Eric Auvinen zastřelil osm lidí, a poté sám sebe na střední škole v jihofinské Tuusule. Střelec na internetových stránkách YouTube na svůj chystaný čin dopředu upozornil.
- 23. září 2008 dvaadvacetiletý student Matti Juhani Saari ve škole ve finském městě Kauhajoki na jihozápadě země zabil 10 spolužáků, a pak spáchal sebevraždu.

Smrtelné úrazy ve školách:

- V obci Dolní Cerekve na Jihlavsku zabila házenkářská branka šestiletou dívku. Učitelka dostala podmínku.
- V obci Rabča na Slovensku zemřel jedenáctiletý chlapec v hodině tělesné výchovy, když mu na hlavu spadla nezajištěná fotbalová branka.
- Ve slovenském Vranove nad Toplou spadla na sedmiletého žáka těžká fotbalová branka, která jej na místě usmrtila.
- V Rakousku zemřel český chlapec na sjezdovce během školního lyžařského výcviku. Chlapec se srazil s jiným lyžařem a po převozu do nemocnice svým zraněním podlehl.
- V Poděbradech v roce 2010 zemřel dvanáctiletý chlapec, kterému spadl míč do trafostanice, která sousedí se školním hřištěm. Školák vlezl do trafostanice nezajištěným oknem a zasáhlo jej 22 000 voltů.

Úmrtí související s mimořádnými událostmi a krizovými stavy:

- V roce 2008 zemřelo v Ugandě při požáru školy 19 dětí a 2 dospělí lidé.
- V červnu 2009 zemřelo 31 dětí při požáru v mateřské škole.
- V roce 2013 zasáhlo americký stát Oklahoma mohutné tornádo. Základní škole Plaza Towers vítr odnesl střechu a zbořil zdi. Ve škole zahynulo 20 dětí, 7 z nich se utopilo v zaplavených sklepech.
- 2. dubna 2013 zemřelo při požáru islámské náboženské školy v Barmě 13 dětí.
- 16. července 2013 se v Indii otrávil a následně zemřelo 23 dětí. Děti se otrávil ve školní jídelně jídlem, jež obsahovalo smrtící pesticid.